

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะทางวิชาชีพของนักบัญชีที่คาดหวังในบริษัทมหาชน ในมุมมองของผู้บริหาร ประกอบด้วยรายการที่ทำการศึกษาดังนี้

2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะทางวิชาชีพ

2.2 คุณสมบัติของนักบัญชีตามข้อกำหนดของมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี (International Education Standards for Professional Accountants: IES)

2.3 คุณสมบัติของนักบัญชีตามข้อกำหนดของมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 2 ฉบับที่ 3 และฉบับที่ 4

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะทางวิชาชีพ

2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะทางวิชาชีพ

ในการศึกษา สมรรถนะทางวิชาชีพของนักบัญชีที่คาดหวังในบริษัทมหาชน ในมุมมองผู้บริหารสายงานบัญชีที่ปฏิบัติงานอยู่ในบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมส่วนของคำนิยามและความหมายที่เกี่ยวข้องกับ สมรรถนะดังนี้

จอร์จคัลด์ ฮาญูณรงค์ (2544, น. 23) ได้ให้ความหมายของคำว่า สมรรถนะ กล่าวคือ สิ่งที่แสดงออกถึงคุณลักษณะและคุณสมบัติของบุคคล รวมถึง ความรู้ ทักษะและพฤติกรรมที่แสดงออกมา ซึ่งทำให้บรรลุถึงผลสำเร็จในการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงกว่ามาตรฐานทั่วไป

ในขณะที่ ณรงค์วิทย์ แสนทอง (2557, น.10-11) ได้อธิบายว่า สมรรถนะ คือ ความสามารถหรือสมรรถนะของผู้ดำรงตำแหน่งงานที่งานนั้นๆ ต้องการ ซึ่งหมายความรวมถึง พฤติกรรม ความเชื่อทัศนคติ อุปนิสัยส่วนลึกส่วนบุคคลด้วย

ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานอธิบายคำว่า สมรรถนะ ว่า คือ ความรู้ ความสามารถ และตรงกับหลายคำในภาษาอังกฤษ ได้แก่ Capability Ability Proficiency Expertise Skill และ Competency (รัตนภรณ์ ศรีพยัคฆ์ 2548)

ทั้งนี้ สมรรถนะ ตามความหมายที่ทางสภาวิชาชีพบัญชี 2554 กำหนดตาม IES คือ ความรู้ ความสามารถ ของนักวิชาชีพบัญชีในการปฏิบัติหน้าที่ให้ได้ตามที่มาตรฐานกำหนดไว้ และ ลักษณะส่วนบุคคลที่ส่งเสริมความรู้ ความสามารถ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงาน การวัดสมรรถนะ สามารถกระทำได้หลายวิธี เช่น การปฏิบัติงานจริงในสถานที่ทำงาน การจำลองการปฏิบัติงาน การทดสอบโดยการเขียนตอบอัตนัยหรือทดสอบโดยการสัมภาษณ์ และการวัดผลด้วยตนเอง

วัฒนา พัฒนพงศ์ (2547) กล่าวถึง สมรรถนะ หมายถึง ระดับของความสามารถในการปรับและใช้กระบวนทัศน์ (Paradigm) ทัศนคติ พฤติกรรม ความรู้ และ ทักษะ เพื่อการปฏิบัติงานให้เกิดคุณภาพ ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุด ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในองค์กร บุคลากรทุกคนควรมีความสามารถพื้นฐานในหน้าที่ที่เหมือนกันครบถ้วนและเท่าเทียมกันและควรพัฒนาตนเองให้มีความสามารถพิเศษที่แตกต่างออกไปนอกเหนือจากความสามารถของงานในหน้าที่ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับศักยภาพ ระดับความสามารถทางอารมณ์ (Emotional quotient: EQ) ความสามารถทางสติปัญญา (Intelligence quotient: IQ)

จากความหมายข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า สมรรถนะทางวิชาชีพของนักบัญชีที่คาดหวังในบริษัทมหาชน ประกอบด้วย ความรู้ทางวิชาชีพ (Professional knowledge) ความรู้อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง (Relate knowledge) ทักษะทางวิชาชีพ (Professional skills) และคุณลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล (Personal attributers) ดังตาราง 2.1

ตารางที่ 2.1 สมรรถนะทางวิชาชีพของนักบัญชี

สมรรถนะทางวิชาชีพของนักบัญชี	ขจรศักดิ์ หาญณรงค์	ณรงควิทย์ แสงทอง	พจนานุกรม	สภาวิชาชีพ บัญชี 2554	วัฒนา พัฒน์พงศ์
สิ่งที่แสดงออกถึงคุณลักษณะและ คุณสมบัติของบุคคล	✓			✓	✓
ความรู้ ทักษะพฤติกรรมที่แสดงออกมา ซึ่งทำให้บรรลุถึงผลสำเร็จในการ ปฏิบัติงานที่มีคุณภาพและประสิทธิ ภาพสูงกว่ามาตรฐานทั่วไป	✓		✓	✓	✓
พฤติกรรม ความเชื่อทัศนคติ อุปนิสัย ส่วนลึกส่วนบุคคลด้วย		✓			
ระดับความสามารถทางอารมณ์ และ ระดับความสามารถทางสติปัญญา					✓

จากตารางที่ 2.1 พบว่า สมรรถนะทางวิชาชีพของนักบัญชีสามารถแสดงออกมาในรูปแบบของแนวการทำงาน ความคิด และพฤติกรรมในการทำงาน ทั้งนี้ นักวิชาชีพบัญชีควรมีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อการทำงานในการประกอบวิชาชีพสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร ดังนั้น สมรรถนะทางวิชาชีพของนักบัญชีที่คาดหวังในบริษัทมหาชน ประกอบด้วยหลัก 4 อย่าง

1. ความรู้ทางวิชาชีพ (Professional knowledge)
2. ความรู้อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง (Relate knowledge)
3. ทักษะทางวิชาชีพ (Professional skills)
4. คุณลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล (Personal attributers)

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวม คุณสมบัติและ สมรรถนะทางวิชาชีพของนักบัญชีที่คาดหวังในบริษัทมหาชนในบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่มีผลประกอบการดีเด่น 10 ลำดับแรก ดังต่อไปนี้ (www.settrade.com)

คุณสมบัติและสมรรถนะทางวิชาชีพในบริษัทหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ผู้วิจัยได้รวบรวมคุณสมบัติและสมรรถนะทางวิชาชีพของตำแหน่งงานที่เกี่ยวข้องกับนักบัญชี (Accountant) ที่บริษัทในตลาดหลักทรัพย์กำลังเปิดรับสมัครงาน โดยพิจารณาจาก 10 ลำดับบริษัทที่มีผลประกอบการดี และจ่ายเงินปันผลสูงในปี 2557 สามารถสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2.2 คุณสมบัติทั่วไปของนักบัญชีที่บริษัทหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยคาดหวัง

คุณสมบัติ ทั่วไป	THA	ADVA	BE	CP	BT	LH	BAN	PT	SC	DTA	IES		
	I	NC	C	F	S		PU	T	G	C	2	3	4
จบ ป.ตรี บัญชี	1	1	1	1	1	1	1		1	1	✓	-	-
จบ ป.โท บัญชี	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	✓	-	-
เพศหญิง	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
GPA>2.50	-	1	1	-	1	-	-	1	1	-	✓	-	-
Age 24-35 ปี	1	-	1	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-
Exp.>2-10 ปี	-	1	1	-	1	1	1	-	1	1	-	✓	-
Personal Com.	1	-	-	1	1	-	1	-	-	1	✓	-	-
TOEIC>450-700	1	-	-	-	-	-	1	1	1	-	✓	-	-
Good Personal	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	✓
เดินทางไกลได้	-	-	-	1	-	1	-	1	1	-	-	-	-

ที่มา : เรียบเรียงจาก www.settrade.com ณ และ website จัดหางาน สืบค้น 18 ก.พ. 2558

จากตารางที่ 2.2 พบว่า คุณสมบัติทั่วไปของนักวิชาชีพบัญชีตามข้อกำหนดของ IES ที่สอดคล้องตามความต้องการและความคาดหวังของบริษัทมหาชนจำกัดนั้น พบว่าสามารถจำแนกออกเป็น 4 ส่วน กล่าวคือ

ส่วนที่ 1 คุณสมบัติทั่วไปที่สอดคล้องตามมาตรฐาน IES 2 ประกอบด้วย 1) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีและโทด้านการบัญชี 2) มีผลการเรียนดีเป็นที่ประจักษ์และมากกว่าเกรดเฉลี่ย 2.5 3) มีความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้น และ 4) มีคะแนนการสอบวัดระดับภาษาอังกฤษอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ระหว่าง 470-750 สำหรับคะแนนสอบ TOEIC

ส่วนที่ 2 คุณสมบัติทั่วไปที่สอดคล้องตามมาตรฐาน IES 3 กล่าวคือ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานตั้งแต่ 2 ปี ถึง 10 ปี ทำให้เป็นผู้มีทักษะทางวิชาชีพ และสามารถตอบสนองความต้องการของฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 3 คุณสมบัติทั่วไปที่สอดคล้องตามมาตรฐาน IES 4 คือ การเป็น Good Personnel ซึ่งถูกกำหนดไว้ในมาตรฐาน IES4 คือ จะต้องเป็นบุคคลที่ประพฤติดี ทำดี มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ

ส่วนที่ 4 คุณสมบัติต่างๆ ไปที่แต่ละบริษัทต้องการเฉพาะเจาะจง เพื่อความเหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ ประกอบด้วย เพศ อายุ และการเดินทาง เป็นต้น

อย่างไรก็ตามบริษัทมหาชนที่ต้องการนักบัญชีที่มีสมรรถนะสูงเข้าร่วมงานนั้นยังกำหนดบทบาทหน้าที่ และความรู้ความสามารถเพิ่มเติมดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2.3 สมรรถนะทางวิชาชีพของนักบัญชีที่คาดหวังในบริษัทมหาชน

คุณสมบัติเฉพาะทางวิชาชีพ	TH	ADVA	BE	CP	BT	LH	BAN	PT	SC	DTA	IES		
	AI	NC	C	F	S		PU	T	G	C	2	3	4
1	-	-	1	-	1	-	1	1	-	-	✓	✓	-
2	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-	✓	✓	-
3	1	1	1	1	-	1	-	1	-	-	✓	✓	-
4	1	-	1	1	-	1	-	1	-	-	✓	✓	-
5	-	-	1	-	1	1	-	-	-	1	✓	✓	-
6	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	✓	✓	-
7	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	✓	✓	-
8	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	✓	✓	-
9	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	✓	✓	-
10	-	1	-	-	1	-	-	-	1	1	-	✓	-
11	-	1	1	-	1	1	-	1	1	-	✓	✓	-
12	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	✓		
13	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	✓	✓	
14	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	✓	✓	✓
15	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	✓		
16	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1		✓	

ที่มา : เรียบเรียงจาก www.settrade.com ณ และ website จัดหางาน สืบค้น 18 ก.พ. 2558

หมายเหตุ คุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งที่บริษัทมหาชน(จำกัด) พิจารณาเป็นพิเศษ ประกอบด้วย

- 1 หมายถึง สามารถควบคุมและตรวจสอบการบันทึกบัญชีรับ-จ่าย
- 2 หมายถึง สามารถติดตามความก้าวหน้าโครงการเพื่อใช้ในการบันทึกค่าใช้จ่าย

ประจำเดือนสำหรับแต่ละโครงการ

- 3 หมายถึง สามารถวิเคราะห์รายการประกอบงบการเงินที่ผิดปกติ
- 4 หมายถึง สามารถควบคุมต้นทุนให้อยู่ในงบประมาณ เปรียบเทียบกับ EXECUTIVE

SUMMARY

- 5 หมายถึง สามารถปิดงบการเงินของบริษัทฯ และจัดทำงบการเงิน
- 6 หมายถึง สามารถทำรายละเอียดประกอบงบและหมายเหตุประกอบงบการเงิน
- 7 หมายถึง สามารถรับผิดชอบในการประสานงาน และตอบข้อซักถามเกี่ยวกับการ

บัญชีและการเงินกับผู้สอบบัญชี

- 8 หมายถึง สามารถทำรายละเอียดกระทบยอดเพื่อขอคืนภาษีเงินได้นิติบุคคล
- 9 หมายถึง สามารถทำรายละเอียดวิเคราะห์งบการเงินและรายละเอียดอื่นเพื่อสรุป

รายงานประจำปี

- 10 หมายถึง มีความสามารถในการสื่อสารและนำเสนอ รวมถึงการมีไหวพริบทางธุรกิจ
- 11 หมายถึง มีความรู้ในด้าน GAAP/IFRS/TAX
- 12 หมายถึง มีความสามารถทางด้าน IT
- 13 หมายถึง มีความสามารถในด้านการบริหารทั่วไป
- 14 หมายถึง CIA or CPA
- 15 หมายถึง สามารถใช้โปรแกรม SAP
- 16 หมายถึง สามารถทำงานเป็นทีมได้

จากตารางคุณสมบัติทั่วไปและคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งสามารถสรุปเป็น สมรรถนะทางวิชาชีพของนักบัญชีที่คาดหวังในบริษัทมหาชน กล่าวคือ คุณสมบัติทั่วไป ที่แต่ละ บมจ.ระบุในเบื้องต้นประกอบด้วย สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีเป็นอย่างน้อย มีประสบการณ์ในการทำงานมาพอสมควร ที่ทักษะการสื่อสารทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่ดี สามารถใช้โปรแกรม Microsoft office สามารถทำงานหนักเดินทางไกลได้และอดทนต่อสภาวะที่กดดันจากการทำงาน มีความร่วมมือในการทำงาน ในขณะที่คุณสมบัติเฉพาะทางสำหรับนักบัญชีอาชีพที่ บมจ. ประกอบด้วย 1) มีความสามารถควบคุมและตรวจสอบการบันทึกบัญชีรับ-จ่าย 2) มีความสามารถติดตามความก้าวหน้าโครงการเพื่อใช้ในการบันทึกค่าใช้จ่ายประจำเดือนสำหรับแต่ละ

โครงการ 3) มีความสามารถวิเคราะห์รายการประกอบงบการเงินที่ผิดปกติ 4) มีความสามารถควบคุมต้นทุนให้อยู่ในงบประมาณ เปรียบเทียบกับ EXECUTIVE SUMMARY 5) มีความสามารถปิดงบการเงินของบริษัท และจัดทำงบการเงิน 6) มีความสามารถทำรายละเอียดประกอบงบและหมายเหตุประกอบงบการเงิน 7) มีความสามารถรับผิดชอบในการประสานงาน และตอบข้อซักถามเกี่ยวกับการบัญชีและการเงินกับผู้สอบบัญชี 8) มีความสามารถทำรายละเอียดกระทบยอดเพื่อขอคืนภาษีเงินได้นิติบุคคล 9) มีความสามารถทำรายละเอียดวิเคราะห์งบการเงินและรายละเอียดอื่นเพื่อสรุปรายงานประจำปี 10) มีความสามารถในการสื่อสารและนำเสนอ รวมถึงการมีไหวพริบทางธุรกิจ 11) มีความรู้ในด้าน GAAP/IFRS/TAX 12) มีความสามารถทางด้าน IT 13) มีความสามารถในด้านการบริหารทั่วไป 14) เป็นผู้ผ่านการสอบ CIA หรือ CPA 15) มีความสามารถใช้โปรแกรม SAP และ 16) มีความสามารถทำงานเป็นทีมได้

ในการจัดแบ่งประเภทของสมรรถนะนั้น มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้แนวทางที่แตกต่างกันออกไป โดยทั่วไปสมรรถนะสามารถแบ่งได้ตามวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้งานและตามประเภทของการพัฒนา กล่าวคือ

สมรรถนะตามวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้งาน

หากแบ่งตามวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้งาน สมรรถนะสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ สมรรถนะที่เน้นตามแนว British approach ซึ่งเป็นสมรรถนะที่กำหนดเฉพาะงานและเป็นไปตามความต้องการเฉพาะวิชาชีพ และส่วนสมรรถนะที่เน้นตามแนว American approach จะมีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาบุคลากร สมรรถนะ ตามแนวคิดนี้จะต้องพัฒนาบุคลากร ตามแนวทางที่องค์กรต้องการ (ชูชัย สมितिไกร 2550 หน้า 29)

สำหรับงานวิจัยในประเทศไทยนั้น มีงานวิจัยมากมายได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องสมรรถนะ ดังนี้ รัตนาภรณ์ ศรีพยัคฆ์ (2548) โดยได้ทำการศึกษาในเรื่อง สมรรถนะ ของข้าราชการของสำนักงาน ก.พ. โดยใช้เกณฑ์ในการกำหนดสมรรถนะต้นแบบ Competency Model ของระบบราชการไทย โดยแบ่งสมรรถนะเป็น 2 ประเภท คือ สมรรถนะหลัก (Core Competency) และสมรรถนะประจำกลุ่มงาน (Functional competency)

สมรรถนะหลัก (Core Competency) คือ คุณลักษณะร่วมของข้าราชการพลเรือนทุกตำแหน่งทั้งระบบ กำหนดขึ้นเพื่อหล่อหลอมค่านิยมและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ร่วมกัน ประกอบด้วย 5 สมรรถนะ ดังนี้ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Achievement Motivation) 2) การบริการที่ดี (Service Mind) 3) การสั่งสมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ (Expertise) 4) จริยธรรม (Integrity) และ 5) ความร่วมแรงร่วมใจ (Teamwork)

สมรรถนะประจำกลุ่มงาน (Functional competency) คือ สมรรถนะที่กำหนดเฉพาะสำหรับแต่ละกลุ่ม เพื่อสนับสนุนให้ข้าราชการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมแก่หน้าที่ และส่งเสริมให้สามารถปฏิบัติภารกิจในหน้าที่ได้ดียิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ฌรงค์วิทย์ แสันทอง (2547, น.10-11) ได้เน้น สมรรถนะ หมายถึง บุคลิกภาพในด้านต่างๆ ของบุคคลที่จะทำให้งานบรรลุเป้าหมาย โดยได้แบ่งประเภทของสมรรถนะออกเป็น 3 ประเภทได้แก่ 1) สมรรถนะหลัก (Core competency) 2) สมรรถนะตามสายงาน (Job competency) และ 3) สมรรถนะส่วนบุคคล (Personal competency)

สมรรถนะหลัก (Core competency) หมายถึง บุคลิกลักษณะของคนที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ ทศนคติ ความเชื่อ และอุปนิสัยของคนในองค์กร ที่จะสนับสนุนให้องค์การบรรลุเป้าหมายได้

สมรรถนะตามสายงาน (Job competency) หมายถึง บุคลิกลักษณะของคนที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ ทศนคติ ความเชื่อ และอุปนิสัยที่จะช่วยส่งเสริมให้คนนั้นๆ สามารถสร้างผลงานในการปฏิบัติงานตำแหน่งนั้นๆ ได้สูงกว่ามาตรฐาน

สมรรถนะส่วนบุคคล (Personal competency) หมายถึง บุคลิกลักษณะของคนที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ ทศนคติ ความเชื่อ และอุปนิสัยที่ทำให้บุคคลนั้นมีความสามารถในการทำสิ่งหนึ่งได้โดดเด่นกว่าคนทั่วไป เช่น สามารถอาศัยอยู่กับแมงป่องหรือสรพิษได้ เป็นต้น ซึ่งเรามักจะเรียกสมรรถนะส่วนบุคคลว่าความสามารถพิเศษส่วนบุคคล

ส่วนจิระประภา อัครบวร (2549 หน้า 58) ได้กล่าวว่า สมรรถนะแบ่งออกเป็น 3 ประเภทได้แก่ 1) สมรรถนะหลัก (Core competency) 2) สมรรถนะบริหาร (Professional competency) และ 3) สมรรถนะเชิงเทคนิค (Technical competency)

สมรรถนะหลัก (Core competency) คือพฤติกรรมที่ดีที่ทุกคนในองค์กรต้องมี เพื่อแสดงถึงวัฒนธรรมและหลักนิยมขององค์กร

สมรรถนะบริหาร (Professional competency) คือ คุณสมบัติความสามารถด้านการบริหารที่บุคลากรในองค์กรทุกคนจำเป็นต้องมีในการทำงาน เพื่อให้งานสำเร็จและสอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ ขององค์กร

สมรรถนะเชิงเทคนิค (Technical competency) คือ ทักษะด้านวิชาชีพที่จำเป็นในการนำไปปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จ โดยจะแตกต่างกันตามลักษณะงาน โดยสามารถจำแนกได้ 2 ส่วนย่อย ได้แก่ สมรรถนะเชิงเทคนิคหลัก (Core technical competency) และสมรรถนะเชิงเทคนิคเฉพาะ (Specific technical competency)

ในงานวิจัยด้านบัญชีนั้น งานของสุชนา รังสฤษดิ์กุล (2550 หน้า 47-57) ได้ทำการศึกษาเรื่องสมรรถนะทางวิชาชีพของนักบัญชีที่คาดหวังในบริษัทมหาชน งานวิจัยแบ่งสมรรถนะของผู้ปฏิบัติงานในฝ่ายบัญชีออกเป็น 3 ด้าน คือด้านความรู้ทางวิชาการ ด้านทักษะในการปฏิบัติงาน และด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ปฏิบัติงาน สอดคล้องกับผลการศึกษาของพงศ์ศิริภพ ทองศิริวิสุรเกตุ (2554 หน้า 32) แบ่งสมรรถนะทางวิชาชีพของนักบัญชีออกได้เป็น 3 ประเภท คือ 1) สมรรถนะหลัก(Core competency) 2) สมรรถนะตามสายงาน (Professional competency) และ 3) สมรรถนะส่วนบุคคล (Personal competency)

ตารางที่ 2.4 ผลการศึกษาประเภทของสมรรถนะ

ผู้ศึกษา	ปี	ผลการศึกษาประเภทของสมรรถนะ		
		หลัก	สายงาน	ส่วนบุคคล
		Core	Professional	Personal
ณรงค์วิทย์ แสนทอง	2547	✓	✓	✓
รัตนาภรณ์ ศรีพยัคฆ์	2548	✓	✓	
จิรประภา อัครบวร	2549	✓	✓	✓
สุชนา รังสฤษดิ์กุล	2550	✓	✓	✓
พงศ์ศิริภพ ทองศิริวิสุรเกตุ	2554	✓	✓	✓

ทั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งสมรรถนะทางวิชาชีพของนักบัญชีออกได้เป็น 3 ประเภท คือ 1) สมรรถนะหลัก(Core competency) 2) สมรรถนะตามสายงาน (Professional competency) และ 3) สมรรถนะส่วนบุคคล (Personal competency)

นักวิชาชีพบัญชีจำเป็นต้องพัฒนาด้าน 1) สมรรถนะหลัก(Core competency) คือแนวคิด และพฤติกรรมเชิงบุคคลที่องค์กรยอมรับได้ ตามวัฒนธรรมและค่านิยมขององค์กร ซึ่งใกล้เคียงกับที่กำหนดในมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 4 (IES 4) เรื่อง ค่านิยม จรรยาบรรณ และทัศนคติทางวิชาชีพ โดยนักวิชาชีพบัญชีต้องได้รับการปลูกฝังจิตสำนึกในการทำงานในวิชาชีพ ในด้านจรรยาบรรณและจริยธรรมในวิชาชีพ

นักวิชาชีพบัญชียังต้องพัฒนาสมรรถนะตามสายงาน (Professional competency) คือความรู้เกี่ยวกับงานบัญชีในแต่ละตำแหน่งงาน ความรู้ทางด้านองค์กรและธุรกิจ เป็นต้น ซึ่งได้รับระบุไว้ในมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 2 (IES 2) ว่าด้วย

เรื่องเนื้อหาของหลักสูตรการศึกษาวิชาชีพบัญชี มีองค์ประกอบ 3 ประการ 1) ความรู้ทางการบัญชี และการเงิน 2) ความรู้ทางองค์กรและธุรกิจ และ 3) ความรู้ด้านการใช้งานระบบสารสนเทศ

นักวิชาชีพบัญชีจำเป็นต้องพัฒนาในส่วนของคุณสมรรถนะส่วนบุคคล (Personal competency) คือ ทักษะ(skill)ทางวิชาชีพในด้านต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการศึกษา ระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 3 (IES 3) อันได้แก่ 1) ทักษะทางบัญชี 2) ทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่งาน 3) ทักษะส่วนบุคคล 4) ทักษะในการปฏิสัมพันธ์ 5) ทักษะการสื่อสาร และ 6) ทักษะในการจัดการองค์กรและธุรกิจ

2.2 คุณสมบัตินักวิชาชีพบัญชีตามข้อกำหนดของ (International Education Standard for Professional Accountants: IES)

สันสกฤต วิจิตรเลขการ (2549) เป็นที่ทราบกันทั่วไปว่าสหภาพนักบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นสมาชิกของสหพันธ์นักบัญชีสากล (International Federation of Accountancy : IFAC) จึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยาก สำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่จะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการศึกษาสากล (International Education Standard : IES) ที่ออกโดย IFAC ทั้ง 8 ฉบับ(IES1-IES8) ซึ่งได้กำหนดคุณสมบัตินักวิชาชีพบัญชีมีรายละเอียดดังนี้(International Federation of Accountants 2009)

IES 1 Entry Requirements to a Program of Professional Accounting Education กำหนดให้นักวิชาชีพบัญชีจะต้องสำเร็จการศึกษาขั้นต่ำ ทางด้านการบัญชีในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าจากสถาบันการศึกษาที่เปิดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาการบัญชีซึ่งมีการกำหนดวิธีการคัดเลือกผู้เข้าศึกษาอย่างเป็นระบบ และมีการจัดเนื้อหาเกี่ยวกับหลักสูตรการบัญชี (Content of Professional Accounting Education Programs) ที่จะทำให้อุบัติสำเร็จการศึกษาเป็นผู้มีความรู้ และมีความสามารถเป็นนักวิชาชีพบัญชี ดังที่ กำหนดใน IES ฉบับที่ 2

IES 2 Content of Professional Accounting Education Program กำหนดให้นักวิชาชีพบัญชีต้องมีความรู้ทางวิชาชีพ (Content of Professional Accountant) โดยต้องครอบคลุม ทั้งหมด 3 ส่วน ได้แก่ 1) การบัญชีการเงิน และวิชาที่เกี่ยวข้อง (Accounting Finance and Related Knowledge) 2) องค์กรธุรกิจ(Organization and Business) และ3) เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information and Technology) โดยมีรายละเอียดต่อไปนี้

1) หัวข้อเกี่ยวกับการบัญชีการเงิน และวิชาที่เกี่ยวข้อง (Accounting Finance and Related Knowledge Component) ซึ่งประกอบด้วยรายวิชา

ก. บัญชีการเงินและรายงานทางการเงิน(Financial Accounting and Report)

- ข. บัญชีบริหารและการควบคุม (Management Accounting and Control)
- ค. ภาษีอากร (Taxation)
- ง. ธุรกิจและกฎหมายธุรกิจ (Business and Commercial Law)
- จ. การตรวจสอบและการรับรอง (Audit and Assurance)
- ฉ. การเงินและการจัดการทางการเงิน (Finance and Financial Management)
- ช. จรรยาบรรณของวิชาชีพ (Professional Values and Ethics)

2) หัวข้อเกี่ยวกับองค์การธุรกิจ (Organization and Business Component) ซึ่งประกอบด้วยวิชา

- ก. เศรษฐศาสตร์ (Economics)
- ข. สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ (Business Environment)
- ค. การบริหารองค์การ (Corporate Governance)
- ง. จริยธรรมทางธุรกิจ (Business Ethics)
- จ. ตลาดเงิน (Financial Market)
- ฉ. วิธีการเชิงปริมาณ (Quantitative Methods)
- ช. พฤติกรรมองค์การ (Organization Behavior)
- ซ. การจัดการและการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ (Management and Strategic Decision

Making)

- ฌ. การตลาด (Marketing)
- ญ. ธุรกิจระหว่างประเทศ (International Business and Globalization)

3) หัวข้อเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information and Technology Component) ซึ่งประกอบด้วยวิชา

- ก. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ (General Knowledge of IT Knowledge)
- ข. ความรู้เกี่ยวกับการควบคุมเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT Control Knowledge)
- ค. ความสามารถในการควบคุมเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT Control Competences)
- ง. ความสามารถของผู้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (IT User Competences)
- จ. ความสามารถและบทบาทของผู้บริหาร (Manager) ผู้ประเมิน (Evaluator) และผู้ออกแบบ (Designer) ระบบสารสนเทศ

IES 3 Professional Skills กำหนดให้นักวิชาชีพบัญชีต้องมีทักษะทางวิชาชีพ (Professional Skills) เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้ ได้แก่ ทักษะด้านสติปัญญา หรือการเรียนรู้อย่างชาญฉลาด (Intellectual Skill) ทักษะด้านเทคนิคและ การปฏิบัติหน้าที่ (Technical and Functional Skill) ทักษะด้านบุคคล(Personal Skill) ทักษะในการ สื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น(Interpersonal and Communication Skill) และทักษะด้านการ บริหารจัดการธุรกิจและองค์กร(Organizational and Business Management Skill)

IES 4 Professional Values Ethics and Attitudes กำหนดให้นักวิชาชีพบัญชีต้องเป็นผู้ มีคุณค่าแห่งวิชาชีพ มีจริยธรรม และมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ (Professional Value Ethic and Attitudes) เช่น ความรับผิดชอบต่อผลงาน ความเป็นอิสระ ความซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ และมี จรรยาบรรณในวิชาชีพ ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2548 มาตรฐานฉบับนี้กำหนดให้ นักวิชาชีพบัญชีต้องมีจรรยาบรรณของนักวิชาชีพตาม Code of Ethics for Professional Accountants ในเรื่องต่างๆ ดังนี้

- 1) ความซื่อสัตย์ (Integrity) นักวิชาชีพบัญชีต้องมีความซื่อสัตย์และตรงไปตรงมา
- 2) ความเป็นกลาง (Objectivity) นักวิชาชีพบัญชีต้องไม่มีความลำเอียง (Bias) ผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest) หรือได้รับอิทธิพลจากบุคคลอื่น ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การตัดสินใจ (Judgment) ทางวิชาชีพหรือธุรกิจ
- 3) ความสามารถและความระมัดระวังทางวิชาชีพ (Professional Competence and Due Care) นักวิชาชีพบัญชีต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องในด้านการปฏิบัติงาน กฎหมาย ข้อบังคับ และเทคนิคต่างๆ เพื่อให้มีความรู้ความสามารถทางวิชาชีพอยู่ในระดับที่สามารถให้บริการทาง วิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 4) การรักษาความลับ (Confidentiality) นักวิชาชีพบัญชีต้องเก็บรักษาข้อมูลที่ได้จาก การปฏิบัติงานวิชาชีพไว้เป็นความลับ และไม่เปิดเผยข้อมูลดังกล่าวแก่บุคคลอื่น หากไม่ได้รับ อนุญาต หรือเป็นการกระทำหน้าที่ตามกฎหมาย
- 5) การกระทำทางวิชาชีพ (Professional Behavior) นักวิชาชีพบัญชีต้องปฏิบัติตาม กฎหมาย และข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง เพื่อหลีกเลี่ยงการกระทำใดๆ ที่อาจทำให้เกิดความเสื่อมเสียแก่ วิชาชีพ

IES 5 Practical Experience Requirements for Aspiring Professional Accountants กำหนดให้นักวิชาชีพบัญชีจะต้องมีการสะสมประสบการณ์เชิงปฏิบัติ (Practical Experience Requirements) เป็นระยะเวลาเพียงพอที่จะแสดงให้เห็นว่าเป็นนักบัญชีที่มีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะทางวิชาชีพ โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบ กำกับดูแลและมีกระบวนการติดตามอย่างมี

มาตรฐานและ สม่่าเสมอ ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2548 โดยมีรายละเอียด กล่าวคือ มาตรฐานฉบับนี้กำหนดให้นักวิชาชีพบัญชีต้องผ่านการฝึกหัดงานทางวิชาชีพ (Practical Experience) เป็นระยะเวลาตามที่ผู้ขึ้นทะเบียนเป็นนักวิชาชีพบัญชีจะมีความรู้ทางวิชาชีพ (Professional Knowledge) ทักษะทางวิชาชีพ (Professional Skill) และคุณธรรมจริยธรรมทางวิชาชีพ (Professional Values Ethics and Attitudes) เพียงพอต่อการปฏิบัติงานวิชาชีพบัญชีและพร้อมสำหรับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทางวิชาชีพต่อไปในอนาคต ซึ่ง IFAC ได้กำหนดให้ผู้ที่สามารถขึ้นทะเบียนเป็นนักวิชาชีพบัญชีได้ต้องผ่านการฝึกหัดงานทางวิชาชีพมาแล้วอย่างน้อย 3 ปี

IES 6 Assessment of Professional Capabilities and Competence กำหนดให้นักวิชาชีพบัญชีจะต้องผ่านการประเมินศักยภาพและความสามารถทางวิชาชีพ (Professional Capabilities and Competence) ซึ่งจะเป็นการประเมินความรู้ความสามารถทางวิชาชีพ ตลอดจนการมีคุณค่า ทัศนคติทางวิชาชีพและ จริยธรรม เพื่อเป็นเครื่องบ่งชี้ว่าผู้ประกอบวิชาชีพจะประกอบวิชาชีพบัญชีได้อย่างเต็มความสามารถ

IES 7 Continuing Professional Development: A Program of Lifelong Learning and Continuing Development Professional Competence กำหนดให้นักวิชาชีพบัญชีจะต้องพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้ต่อเนื่องอย่างไม่จบสิ้น (Continuing Professional Development (CPD): Program of Lifelong Learning) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีจะต้องได้รับการฝึกฝนในการประกอบวิชาชีพจะต้องมีหน้าที่ดำรงความสามารถและปรับปรุงพัฒนาความรู้เพิ่มเติมของตนให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบกำกับดูแลและมีกระบวนการติดตามอย่างมีมาตรฐานและสม่าเสมอ ซึ่งมาตรฐานฉบับนี้ได้เริ่มประกาศใช้เมื่อ 1 มกราคม 2549 โดยมีการกำหนดให้นักวิชาชีพบัญชีมีหน้าที่ต้องผ่านการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพอย่างน้อย 120 ชั่วโมงภายในระยะเวลา 3 ปี ซึ่งต้องเป็นการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพที่ได้รับการรับรองทางวิชาชีพอย่างน้อย 60 ชั่วโมง และในแต่ละปีต้องผ่านการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพไม่น้อยกว่า 20 ชั่วโมง

IES 8 Competence Requirement for Audit Professionals กำหนดสมรรถนะสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชี (Audit Professional) ซึ่งกำหนดว่าผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชี นอกจากจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเป็นนักวิชาชีพบัญชีดังที่กล่าวไว้ใน IES ฉบับที่ 1 - 7 แล้วยังต้องมีความรู้ความสามารถในการสอบบัญชีข้อมูลทางการเงินการบัญชีและการรายงานทางการเงิน ในระดับสูง อีกทั้งต้องมีความสามารถทางด้านเทคโนโลยี สารสนเทศ ตลอดจนทักษะที่จำเป็นต่อการตรวจสอบบัญชีและที่สำคัญคือจะต้องผ่านการวัดผลขีดความสามารถในการเป็นผู้สอบบัญชีอย่าง

เป็นระบบบ็อกด้วย ซึ่งมาตรฐานฉบับนี้ได้ประกาศใช้เมื่อ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 โดยกำหนดให้นักวิชาชีพสอบบัญชีต้องมีคุณสมบัติทางด้านความสามารถของนักวิชาชีพสอบบัญชี ดังต่อไปนี้

1) คุณสมบัติทั่วไป (General) ประกอบด้วย

มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับนักวิชาชีพบัญชีทั่วไป

สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี หรือเทียบเท่า

2) คุณสมบัติด้านความรู้ (Knowledge Content) นักวิชาชีพสอบบัญชีต้องได้รับการศึกษาในวิชาดังต่อไปนี้

ก. การตรวจสอบข้อมูลประวัติทางการเงิน (Audit of Historical Financial Information) ขั้นสูง ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับ

1. วิธีปฏิบัติงานที่ดีที่สุด (Best Practices) ในการตรวจสอบข้อมูล ประวัติทางการเงิน และประเด็นสำคัญอื่นที่เกี่ยวข้องในปัจจุบัน

2. มาตรฐานการสอบบัญชีระหว่าง และแถลงการณ์ระหว่างประเทศเรื่องการปฏิบัติงานสอบบัญชีระหว่างประเทศ (International Auditing Practices Statements: IAPSS)

3. มาตรฐานและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

ข. บัญชีการเงินและรายงานทางการเงิน (Financial Accounting and Reporting) ขั้นสูงมีรายละเอียดดังนี้

1. กระบวนการ (Process) การปฏิบัติงาน (Practices) ประเด็นสำคัญในปัจจุบัน รวมทั้งพัฒนาการของบัญชีการเงินและรายงานทางการเงิน (Financial Accounting and Reporting)

2. มาตรฐานรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (International Financial Report Standards: IFRSs)

3. มาตรฐานและกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ก. เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับ

1. ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology Systems) สำหรับบัญชีการเงิน รายงานทางการเงิน ประเด็นสำคัญอื่นที่เกี่ยวข้องและการพัฒนา

2. กรอบการทำงาน (Frameworks) ในการประเมินการควบคุม (Controls) และความเสี่ยง (Risks) ของระบบบัญชีการเงินและการรายงานทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับการตรวจสอบข้อมูลประวัติทางการเงิน

3) คุณสมบัติด้านคุณธรรมจริยธรรมของวิชาชีพ (Professional Values Ethics and Attitudes) นักวิชาชีพสอบบัญชีต้องปฏิบัติตาม Code of Ethics for Professional Accountants ของ IFAC ในเรื่องต่อไปนี้

1. ความซื่อสัตย์ (Integrity)
2. ความเป็นกลาง (Objectivity)
3. ความสามารถและความระมัดระวังทางวิชาชีพ (Professional Competence and Due Care)

4. การรักษาความลับ (Confidentiality)
5. การกระทำทางวิชาชีพ (Professional Behavior)

ก. คุณสมบัติด้านประสบการณ์การฝึกหัดงาน (Practical Experience) มาตรฐานฉบับนี้กำหนดให้ผู้ที่สามารถขึ้นทะเบียนเป็นนักวิชาชีพสอบบัญชีได้ต้องมีประสบการณ์การฝึกหัดงานสอบบัญชีอย่างน้อย 3 ปี และต้องเป็นประสบการณ์การฝึกหัดงานตรวจสอบข้อมูลประวัติทางการเงินอย่างน้อย 2 ปี

ข. คุณสมบัติด้านการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพ (Continuing Professional Development) ตาม IES7 เป็นคุณสมบัติของนักวิชาชีพบัญชีทุกด้าน รวมทั้งนักวิชาชีพสอบบัญชี

จึงสามารถสรุปได้ว่า IES กล่าวถึงหลักเกณฑ์ให้การจัดการเรียนการสอนที่จะทำให้นักบัญชีสามารถเป็นผู้มีคุณสมบัติเป็นนักวิชาชีพบัญชีโดย เริ่มตั้งแต่หลักเกณฑ์การคัดเลือกผู้ที่เข้าศึกษาวิชาการบัญชี หลักสูตรของการศึกษาวิชาการบัญชีความรู้ทางวิชาชีพที่ต้องเรียนรู้ทักษะทางวิชาชีพที่ต้องฝึกฝนรวมถึงคุณค่า จริยธรรม ทักษะทางวิชาชีพ และการเสริมสร้างประสบการณ์เชิงปฏิบัติให้แก่นักศึกษาเพื่อก้าวไปสู่การเป็นนักวิชาชีพบัญชีที่มีคุณภาพ รวมไปถึงเงื่อนไขการพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้ประกอบวิชาชีพ บัญชีอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ผู้ที่จะเป็นนักวิชาชีพบัญชีจะต้องมีคุณสมบัติเป็นผู้มีความรู้ความสามารถทั้งในวิชาการบัญชี วิชาการด้านอื่นที่เกี่ยวข้องกับการบัญชี รวมทั้งมีทักษะพื้นฐานในการทำงาน สามารถประยุกต์ความรู้ทางทฤษฎีไปในการประกอบวิชาชีพได้ และเป็นผู้มีความตระหนักถึงคุณค่า จริยธรรม ทางวิชาชีพ อีกทั้งยังต้องมีทักษะในการปฏิบัติงานได้ทันทีหลังสำเร็จการศึกษาซึ่งเกิดจากการได้เรียนรู้ การฝึกฝน และสะสมประสบการณ์จากการปฏิบัติงานจริงนอกห้องเรียน เพื่อให้มีความพร้อมที่จะก้าวสู่การทำงานจริงได้ ศักยภาพของนักบัญชีตามกรอบแนวคิดของ IES ประกอบด้วยคุณสมบัติขององค์ความสามารถของบุคคลที่เป็นเกณฑ์ที่เหมาะสมในการเป็นนักวิชาชีพบัญชี มีดังนี้ คุณสมบัตินักวิชาชีพบัญชีที่สำคัญ (สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย 2547; สันสกฤต วิจิตรเลขการ 2549) ได้แก่ 1. ด้านความรู้ทางวิชาชีพ 2. ด้านทักษะทางวิชาชีพ 3. ด้านคุณค่า จริยธรรม และทัศนคติทางวิชาชีพ 4. ด้านประสบการณ์ในเชิงปฏิบัติ

2.3 คุณสมบัติของนักวิชาชีพบัญชีตามข้อกำหนดของมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 2 (IES 2) ฉบับที่ 3 (IES 3) และฉบับที่ 4 (IES 4)

ข้อกำหนดที่ระบุในมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี (International Education Standards for Professional Accountants: IES) ทั้ง 8 ฉบับ นี้ ได้ระบุถึงการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพของนักบัญชีในด้านต่างๆ ที่สอดคล้องกับงานวิจัยที่มุ่งหวังที่จะศึกษาสมรรถนะทางวิชาชีพของนักบัญชีที่เป็นที่ต้องการบริษัทมหาชน ในประเทศไทย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดเกี่ยวกับทักษะทางวิชาชีพสำหรับนักวิชาชีพบัญชีที่กำหนดโดย IES มาเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบการศึกษา โดยผู้วิจัยได้อธิบายในรายละเอียดเพียง 3 ฉบับ เนื่องจากเป็นฉบับที่ทางสภาวิชาชีพบัญชีได้มีการแปลและบังคับใช้ (สภาวิชาชีพบัญชีฯ 2554) และนอกจากนี้ในบทความของ ปกรณ์ เพ็ญภาคกุล (2548) เรื่อง International Education Standards for Professional Accountants (IES) ได้กล่าวถึง การที่สภาวิชาชีพบัญชีได้เป็นสมาชิกของสหพันธ์นักบัญชีระหว่างประเทศ(IFAB) ซึ่งต้องปฏิบัติตามมาตรฐานและกฎเกณฑ์เดียวกันทั่วโลก ซึ่งได้มีการกล่าวถึงการศึกษาตามมาตรฐานทั้ง 3 ฉบับ คือ IES 2 IES 3 และ IES 4 ซึ่งเป็นมาตรฐานที่มีการกล่าวถึงเป็นอย่างมากในการมุ่งจัดการการศึกษาที่จะปลูกฝังในเรื่องของจริยธรรม จิตสำนึก ในการประกอบวิชาชีพบัญชี โดย IES ทั้ง 3 ฉบับ ผู้วิจัยได้นำมาเป็นเกณฑ์ในการศึกษาสมรรถนะทางวิชาชีพของนักบัญชีที่คาดหวังในบริษัทมหาชน ได้แก่

มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี (IES) ฉบับที่ 2

มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี (IES) ฉบับที่ 3

มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี (IES) ฉบับที่ 4

มาตรฐานทั้ง 3 ฉบับนี้ ได้ระบุเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถ ทักษะความเป็นมืออาชีพ และจรรยาบรรณวิชาชีพ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี (IES) ฉบับที่ 2

มาตรฐานฉบับนี้เพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาและให้การศึกษาในด้านองค์ความรู้หลักในการประกอบวิชาชีพ เพื่อให้ นักวิชาชีพบัญชีที่มีความรู้ทางวิชาชีพบัญชีขั้นสูง และสามารถประกอบวิชาชีพหลัก ออกเป็น 3 กลุ่ม (สภาวิชาชีพบัญชี, 2554) คือ

กลุ่มที่ 1 ความรู้ทางการบัญชี การเงิน และความรู้อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง (Accounting, finance and related knowledge)

กลุ่มที่ 2 ความรู้ทางองค์กรและธุรกิจ (Organizational and business knowledge)

กลุ่มที่ 3 ความรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information technology component knowledge)

กลุ่มที่ 1 ความรู้ทางการบัญชี การเงิน และความรู้อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง (Accounting, finance and related knowledge)

ความรู้ทางการบัญชีและการเงิน เป็นความรู้หลักที่จำเป็นต่อความสำเร็จในการประกอบวิชาชีพบัญชี ทั้งนี้ IES ได้กำหนดกรอบไว้ว่า ความรู้ทางการบัญชีและการเงิน ควรประกอบด้วยความรู้เรื่องใดบ้าง แต่ในทางปฏิบัตินั้น เนื้อหาทางความรู้อาจแตกต่างกันไป ตามสภาพสังคมหรือท้องถิ่น ซึ่งบุคคลนั้นทำงานอยู่ แต่ทั้งนี้เนื้อหาต้องเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเนื้อหาได้ครอบคลุมองค์ความรู้หลัก ดังนี้

1. การบัญชีการเงินและการรายงานทางการเงิน
2. การบัญชีการบริหารและการควบคุมทางการบริหาร
3. ภาษีอากร
4. กฎหมายธุรกิจและกฎหมายพาณิชย์
5. การตรวจสอบบัญชีและการให้ความเชื่อมั่นทางวิชาชีพบัญชี
6. ค่านิยมทางวิชาชีพและจริยธรรมทางวิชาชีพ

นอกจากนี้ องค์ความรู้หลักดังกล่าวยังต้องผสมผสานกับความรู้และทักษะอื่น ไม่ว่าจะเป็นทักษะทางปัญญา ทักษะทางวิชาชีพ ค่านิยม จริยธรรมและทัศนคติทางวิชาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนนักศึกษาได้ศึกษาทั้งทฤษฎีและความรู้เชิงปฏิบัติการ หากกล่าวโดยสังเขป ความรู้ที่ต้องการศึกษาเพื่อให้ได้วุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรีนั้น รวมถึงความรู้เหล่านี้

1. ประวัติของวิชาชีพบัญชีและแนวความคิดทางบัญชี
2. เนื้อหา แนวคิด โครงสร้างและวิธีการจัดทำรายงานการดำเนินงานขององค์กรเพื่อใช้ทั้งภายในและภายนอกองค์กร ซึ่งรวมถึงสารสนเทศทางการบัญชีในการสนองความต้องการเหล่านั้น
3. มาตรฐานการบัญชีและมาตรฐานการสอบบัญชีของประเทศและระหว่างประเทศ
4. กฎเกณฑ์ข้อบังคับทางการบัญชี
5. การบัญชีบริหาร ซึ่งรวมถึง การวางแผน และการงบประมาณ การจัดการต้นทุน การควบคุมคุณภาพ การวัดผลการดำเนินงาน และการวัดผลตามเกณฑ์มาตรฐาน
6. แนวคิด วิธีการและกระบวนการของการควบคุมที่ทำให้เกิดความถูกต้องและแม่นยำของข้อมูลทางการเงินและการเก็บรักษาสินทรัพย์ของธุรกิจ
7. ภาษีอากรและผลกระทบต่อการตัดสินใจทางการเงินและการบริหาร
8. ความรู้ทางด้านสภาพแวดล้อมของกฎหมายธุรกิจ รวมทั้งกฎหมายหลักทรัพย์และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบริษัท

9. ลักษณะของการสอบบัญชีและบริการอื่นในการให้ความเชื่อมั่นทางวิชาชีพที่รวมถึง การวัดผลความเสี่ยงและการสืบการข้อ โกงและวิธีการปฏิบัติงาน

10. ความรู้ด้านการเงินและการจัดการทางการเงิน ซึ่งรวมถึงการวิเคราะห์รายงานทางการเงิน ความรู้ด้านเครื่องมือทางการเงินและตลาดทุนทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศและการจัดการทรัพยากรทางการเงิน

11. จรรยาบรรณและความรับผิดชอบทางวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่สัมพันธ์กับทั้งสภาพแวดล้อมทางวิชาชีพและภาคสาธารณสุข

12. ประเด็นทางการบัญชีสำหรับรัฐบาลและองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร

13. การใช้วิธีวัดผลการดำเนินงานที่ไม่เป็นตัวเงินในภาคธุรกิจ

ดังนั้น ความรู้ทางด้านการบัญชี การเงินและความรู้ที่เกี่ยวข้องทำให้เกิดพื้นฐานความรู้หลักที่จำเป็นต่อความสำเร็จในอาชีพผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ซึ่งประกอบไปด้วย ความรู้ทางการเงิน และการรายงานทางการเงิน การบัญชีบริหารและการควบคุมทางการบริหาร ภาษีอากร กฎหมาย ธุรกิจ และกฎหมายพาณิชย์ การตรวจสอบบัญชีและการให้ความเชื่อมั่นทางวิชาชีพบัญชี และ ค่านิยมทางวิชาชีพและจริยธรรมทางวิชาชีพ

กลุ่มที่ 2 ความรู้ทางองค์กรและธุรกิจ (Organizational and business knowledge)

ความรู้ด้านองค์กรและความรู้เกี่ยวกับธุรกิจ จะช่วยให้นักวิชาชีพบัญชีเข้าใจ สภาพแวดล้อมที่ตนปฏิบัติงานอยู่ ทั้งนี้ นักวิชาชีพบัญชีควรมีความรู้เกี่ยวกับธุรกิจ รวมทั้งความรู้ ด้านการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน รวมถึงองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร ซึ่งขยาย ความรวมถึงวิธีจัดองค์กร วิธีจัดหาเงินทุน และวิธีบริหารงานธุรกิจในสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง ความรู้ด้านองค์กรและความรู้เกี่ยวกับธุรกิจควรครอบคลุมหัวข้อดังนี้

1. ความรู้ด้านเศรษฐศาสตร์
2. ความรู้ด้านสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ
3. ความรู้ด้านบรรษัทบาล
4. ความรู้ด้านจรรยาบรรณการประกอบธุรกิจ
5. ความรู้ด้านตลาดทางการเงิน
6. ความรู้ด้านวิธีการเชิงปริมาณ
7. ความรู้ด้านพฤติกรรมองค์กร
8. ความรู้ด้านการจัดการและการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์
9. ความรู้ด้านการตลาด
10. ความรู้ด้านธุรกิจระหว่างประเทศและโลกาภิวัตน์

การที่นักวิชาชีพบัญชีเข้าใจในสภาพแวดล้อมขององค์กรที่ตนปฏิบัติงานอยู่จะทำให้ นักวิชาชีพบัญชีสามารถที่จะรวบรวมและจัดกลุ่มข้อมูลและสารสนเทศเพื่อที่จะสนับสนุนการทำงานของผู้บริหารระดับสูงได้ รวมทั้งสามารถให้คำแนะนำในการตัดสินใจทางการเงิน และในการตัดสินใจด้านอื่นๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อองค์กร โดยรวมความรู้ต่างๆ เหล่านี้จะครอบคลุมถึง

1. ความรู้ด้านเศรษฐศาสตร์มหภาคและเศรษฐศาสตร์จุลภาค
2. ความรู้ด้านธุรกิจและตลาดการเงิน และการทำงานของตลาดการเงิน
3. การนำวิธีการเชิงปริมาณและสถิติไปใช้แก้ไขปัญหาธุรกิจ
4. การเข้าถึงบรรษัทภิบาลและจรรยาบรรณทางธุรกิจ
5. การเข้าใจถึงองค์กรและสภาพแวดล้อมที่องค์กรดำเนินงานอยู่ รวมถึงปัจจัยหลักเศรษฐกิจ กฎหมาย การเมือง สังคม วิชาการ แรงผลักดันทางสังคมและวัฒนธรรมระหว่างประเทศ และอิทธิพลและค่านิยมของปัจจัยเหล่านี้
6. การเข้าใจถึงประเด็นทางสภาพแวดล้อมและการพัฒนาอย่างยั่งยืน
7. การเข้าใจถึงพลวัตของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและกลุ่มในองค์กร ซึ่งรวมถึงวิธีการสร้างและการจัดการความเปลี่ยนแปลงในองค์กร
8. การเข้าใจถึงประเด็นเรื่องบุคลากรและทรัพยากรมนุษย์ การจัดการคน การจัดการโครงการ และการตลาด
9. การเข้าใจถึงเรื่องการสนับสนุนการตัดสินใจและกลยุทธ์ ซึ่งรวมถึงการให้คำปรึกษาทางธุรกิจ การจัดการเชิงกลยุทธ์ และการจัดการทั่วไป
10. การเข้าใจถึงความเสี่ยงขององค์กรและการดำเนินงาน
11. ความรู้พื้นฐานด้านการค้าและการเงินระหว่างประเทศ และวิธีดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศและกระบวนการกระแสโลกาภิวัตน์
12. ความสามารถในการผสมผสานองค์ประกอบข้างต้นเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์

ความรู้ด้านองค์กรและธุรกิจช่วยผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีให้เข้าใจสภาพแวดล้อมที่ปฏิบัติงานความรู้อย่างกว้างๆ ด้านธุรกิจ ซึ่งมีความจำเป็นต่อผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชี รวมไปถึงการจัดการเงินทุน วิธีบริหารงานธุรกิจในสภาพแวดล้อมระดับโลกที่ธุรกิจดำเนินงานอยู่

กลุ่มที่ 3 ความรู้ทางการใช้งานระบบสารสนเทศ (Information Technology Component Knowledge)

ความรู้ทางการใช้งานระบบสารสนเทศได้แปลงบทบาทของนักวิชาชีพบัญชี จากเดิมเป็นเพียงผู้ใช้ข้อมูล แต่ในปัจจุบัน จากการนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาช่วยในการจัดทำบัญชี

มีผลให้นักวิชาชีพบัญชีต้องมีความรู้เพิ่มเติมในด้านระบบฐานข้อมูล การวิเคราะห์และออกแบบระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ รวมถึงความเสี่ยงเนื่องจากการนำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ในการประมวลผลข้อมูลทางบัญชี รวมถึงการควบคุมระบบสารสนเทศ นอกจากนี้ นักวิชาชีพบัญชียังต้อง มีบทบาทสำคัญ โดยเป็นส่วนหนึ่งของคณะทำงานเพื่อประเมิน ออกแบบ และจัดการระบบสารสนเทศ (มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 2 2554:20)

ความรู้ด้านการใช้งานระบบสารสนเทศ ควรครอบคลุมหัวข้อ ดังนี้

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ
2. ความรู้เกี่ยวกับการควบคุมระบบสารสนเทศ
3. สมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในฐานะผู้ควบคุมระบบ
4. สมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในฐานะผู้ใช้ระบบ
5. สมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในฐานะผู้จัดการ ผู้ประเมิน หรือผู้ออกแบบ

ระบบสารสนเทศ

ในการทำงาน นักวิชาชีพบัญชีมักต้องมีส่วนร่วมในฐานะผู้ใช้งาน ผู้ตรวจสอบระบบ ผู้จัดการ ผู้ออกแบบ หรือผู้ประเมินระบบสารสนเทศ ทั้งนี้ โดยส่วนใหญ่ องค์กรธุรกิจ โดยเฉพาะบริษัทมหาชนมักจะคาดหวังให้นักวิชาชีพบัญชีมีความรู้และความเข้าใจในระบบสารสนเทศ และสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่หลากหลาย ทั้งนี้ ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับนักวิชาชีพบัญชีตามที่ระบุใน IES ฉบับที่ 2 มีดังนี้

1. การปรับใช้ระบบและเครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมกับองค์กรธุรกิจ และปัญหาทางบัญชี

2. ความเข้าใจระบบบัญชีและระบบงานทางธุรกิจ
3. การประยุกต์ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศกับการทำงาน

ทั้งนี้ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอาจได้มาจากหลายทาง เช่น อาจได้มาจากการศึกษาในแต่ละรายวิชาต่างๆ หรือจากการผสมความรู้ลงไปในองค์ความรู้ด้านองค์กรและธุรกิจหรือในองค์ความรู้ด้านบัญชีและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับบัญชี

มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี (IES) ฉบับที่ 3

ทักษะทางวิชาชีพ (Professional Skills) คือ ทักษะ 5 ด้านที่นักวิชาชีพบัญชี จำเป็นต้องพัฒนาเพื่อให้นักวิชาชีพบัญชีมีความสามารถในการปฏิบัติงานภายใต้สภาพแวดล้อมในองค์กรธุรกิจและสังคมที่ซับซ้อนได้ ทักษะของนักวิชาชีพบัญชี ตามข้อกำหนดของสภาวิชาชีพบัญชี (สภาวิชาชีพบัญชี 2554) แบ่งออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

ทักษะทางปัญญา

ทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่

ทักษะส่วนบุคคล

ทักษะในกรปฏิสัมพันธ์และการสื่อสาร

ทักษะในการบริหารองค์การและจัดการธุรกิจ

ตาม IES ฉบับที่ 3 ทักษะ 5 ด้านสามารถอธิบายได้ดังนี้

ทักษะทางปัญญา

ทักษะทางปัญญา ที่นักวิชาชีพบัญชีควรมีการพัฒนา 6 ประการ คือ ทักษะทางความรู้ ทักษะทางความเข้าใจ ทักษะทางการนำไปใช้ ทักษะทางการวิเคราะห์ ทักษะทางการสังเคราะห์และ ทักษะการประเมิน ทั้งนี้ ทักษะทางปัญญา ต้องครอบคลุมถึงลักษณะต่อไปนี้

1. ความสามารถที่จะจัดหาและเข้าใจข้อมูลสารสนเทศจากแหล่งต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์
2. ความสามารถที่จะสอบถาม วิจัย คิดเชิงเหตุผลและวิเคราะห์
3. ความสามารถที่จะระบุและแก้ไขปัญหาที่ไม่เคยประสบมาก่อน

ทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่งาน

ทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่งานประกอบด้วยทักษะเฉพาะเจาะจงที่นักวิชาชีพบัญชีควรมีพัฒนา ซึ่งรวมถึง

1. ความชำนาญในการคำนวณตัวเลข (การใช้คณิตศาสตร์และสถิติ)
2. ความชำนาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ
3. การวิเคราะห์แบบจำลองการตัดสินใจและความเสี่ยง
4. การวัดค่า
5. การรายงาน
6. ความรู้ด้านกฎหมายและกฎเกณฑ์ข้อบังคับ

ทักษะส่วนบุคคล

1. การบริหารจัดการตนเอง
2. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง
3. ความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีจำกัดและจัดแรงงานให้เสร็จภายในกำหนดเวลา
4. ความสามารถที่จะปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง
5. ความสามารถในการปรับใช้นิยมทางวิชาชีพ จรรยาบรรณและทัศนคติ ให้เข้ากับการตัดสินใจ

6. ความระมัดระวังสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

ทักษะในการปฏิสัมพันธ์และการสื่อสาร

ทักษะในการปฏิสัมพันธ์และการสื่อสาร จะช่วยให้นักวิชาชีพบัญชีทำงานร่วมกับผู้อื่นในองค์กรได้ดี รับและส่งผ่านสารสนเทศได้ รวมถึงมีการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ทักษะในการปฏิสัมพันธ์และการสื่อสาร ประกอบด้วย

1. การทำงานร่วมกับผู้อื่น
2. การปรึกษาหารือกันในกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง
3. การทำงานเป็นทีม
4. การปฏิสัมพันธ์กับผู้มีวัฒนธรรมหรือความคิดเห็นต่างกัน
5. การเจรจาต่อรองเพื่อได้ข้อสรุปหรือข้อตกลงที่ยอมรับได้
6. การปรับตัวในการทำงานในวัฒนธรรมที่ต่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ
7. ความสามารถในการนำเสนอ การสื่อสารทางวาจา การรายงาน และการแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ผ่านการเขียนพูด ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ
8. การฟังและการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ

ทักษะในการบริหารองค์กรและการจัดการธุรกิจ

ทักษะในการบริหารองค์กรและการจัดการธุรกิจ มีความสำคัญต่อนักวิชาชีพบัญชี ก่อนหน้านี้ บทบาทของนักวิชาชีพบัญชีอาจถูกจำกัดอยู่เพียงแค่การเก็บการรวบรวมข้อมูลเพื่อให้หน่วยงานใช้งาน แต่ปัจจุบันที่นักวิชาชีพบัญชีได้เข้าไปมีบทบาทในหลายหน่วยงานในองค์กร จึงมีความจำเป็นที่นักวิชาชีพบัญชี จะต้องมีความรู้ด้านธุรกิจ และตระหนักในเรื่องการเมือง ทักษะการบริหารองค์กรและการจัดการธุรกิจที่นักวิชาชีพบัญชีควรพัฒนา หมายความว่ารวมถึง

1. การวางแผนเชิงกลยุทธ์
2. การบริหาร โครงการ การจัดการบุคลากรและทรัพยากร และการตัดสินใจ
3. ความสามารถในการแบ่งหน้าที่ การจูงใจและพัฒนาบุคลากร
4. ภาวะผู้นำ
5. การพิจารณาและตัดสินใจ

จะเห็นได้ว่าความรู้และทักษะจะเป็นเรื่องที่สัมพันธ์กัน แต่ไม่สามารถทดแทนกัน กลับแต่จะเป็นส่วนที่เสริมกันและกัน เนื่องจากการที่จะเข้าใจทฤษฎี หลักการและเนื้อหา รวมถึงการนำความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์และฝึกฝนจนเกิดความชำนาญนั้น จำต้องเรียนรู้ผ่านทักษะส่วนบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการอ่าน การฟัง การเขียนและสรุปผล

นอกจากนี้ ทักษะทางวิชาชีพดังกล่าวมีส่วนคล้ายกับทักษะทางการเรียนรู้ที่กำหนดในมาตรฐานกรอบคุณวุฒิการศึกษาระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (มาตรฐานกรอบคุณวุฒิการศึกษาระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ 2555) ซึ่งกำหนดไว้ว่าสถาบันการศึกษาควรมีการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะใน 5 ด้าน อันได้แก่

1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม

1.1 มีวินัย มีความรับผิดชอบต่อตนเอง และต่อสังคม

1.2 ยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

1.3 มีภาวะความเป็นผู้นำ และเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้อื่น

1.4 รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รวมทั้งเคารพในศักดิ์ และคุณค่าของความเป็นมนุษย์

1.5 มีจริยธรรมทางวิชาการและวิชาชีพ

2. ด้านความรู้

2.1 มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ และทฤษฎีที่สำคัญในสาขาวิชา และศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้อง

2.2 สามารถบูรณาการความรู้ในสาขาวิชากับความรู้ในศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้อง

2.3 สามารถประยุกต์ความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ

2.4 สามารถติดตามความเปลี่ยนแปลงวิชาการทั้งศาสตร์ในสาขาวิชา และศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้องรวมทั้งนำไปประยุกต์ใช้ได้

3. ด้านทักษะทางปัญญา

3.1 มีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ มีวิจารณญาณหรือดุลยพินิจในการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ

3.2 มีความสามารถในการประยุกต์ความรู้ ความเข้าใจในแนวคิด หลักการ และทฤษฎีต่างๆ ในการปฏิบัติงานและการแก้ไขปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์

3.3 สามารถใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับสถานการณ์

4. ทักษะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

4.1 มีความสามารถในการทำงานเป็นทีมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ

4.2 มีความรับผิดชอบในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

4.3 มีความสามารถในการปรับตัว ร่วมกิจกรรม และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์

4.4 สามารถให้ความช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกในการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ต่างๆ ได้

5. ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

5.1 สามารถสื่อสารภาษาไทย ทั้งการพูด การฟัง การอ่าน การเขียน การสรุปประเด็น และการนำเสนอได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.2 สามารถเลือก และใช้รูปแบบการนำเสนอสารสนเทศ ตลอดจนใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสถานการณ์

5.3 สามารถเลือก และประยุกต์ใช้เทคนิคทางสถิติ หรือคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม

กล่าวโดยสรุป ทักษะทางวิชาชีพตามที่กำหนดใน IES ฉบับที่ 3 ดังกล่าวข้างต้น โดยส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ที่กำหนดในมาตรฐานการออกคุณวุฒิการศึกษา ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติทั้ง 5 ด้าน เพียงแต่การจัดประเภทเท่านั้นที่มีความแตกต่างกัน มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพ (IES) ฉบับที่ 4

ค่านิยม จรรยาบรรณ และทัศนคติทางวิชาชีพ มีความจำเป็นสำหรับนักวิชาชีพบัญชี เพื่อใช้เป็นกรอบในการทำงานภายใต้สภาพแวดล้อมของวัฒนธรรม กฎเกณฑ์และข้อบังคับที่แตกต่างกัน ค่านิยม จรรยาบรรณ และทัศนคติทางวิชาชีพที่กำหนดโดยสภาวิชาชีพบัญชี (สภาวิชาชีพบัญชี 2554) มีดังนี้

1. ค่านิยมทางวิชาชีพ จรรยาบรรณและทัศนคติ
2. การใช้ดุลยพินิจทางวิชาชีพ
3. การปฏิบัติตนอย่างมีจรรยาบรรณทางวิชาชีพ เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อสังคมและวิชาชีพ
4. ความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติตามหลักจรรยาบรรณของแต่ละประเทศ (ซึ่งสอดคล้องกับจรรยาบรรณที่กำหนดโดย IFAC)

ค่านิยมวิชาชีพ คือ ค่านิยมที่บุคคลในวิชาชีพนั้นๆ จะต้องยึดถือปฏิบัติเพื่อก่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการปฏิบัติงาน ทำให้งานวิชาชีพมีความเจริญก้าวหน้า สังคมให้ความสำคัญเลื่อมใส ขณะเดียวกันผู้ปฏิบัติงานนั้นๆ ก็ได้รับการพัฒนาให้เกิดความเจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ค่านิยมประเภทนี้ประกอบด้วยอุดมการณ์วิชาชีพ วินัยวิชาชีพ มารยาททางวิชาชีพและพระราชบัญญัติวิชาชีพ (สาโรช บัวศรี 2555, น. 10)

จรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ หมายถึง การประกอบอาชีพสุจริต มีความซื่อสัตย์ต่ออาชีพ โดยยึดหลักคุณธรรมและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติไม่ดูถูกอาชีพตน (Small Business Counselor)

ทัศนคติ หมายถึง สภาวะความพร้อมของบุคคล ที่จะแสดงพฤติกรรมกระทำออกมา ในทางสนับสนุนหรือการต่อต้านบุคคล สถาบัน สถานการณ์ (Kendler, 1963, น. 72)

ค่านิยมและทัศนคติ ควรครอบคลุมถึง

1. ประโยชน์สาธารณะและความรับผิดชอบต่อสังคม
2. การพัฒนาอย่างต่อเนื่องและการเรียนรู้ตลอดชีวิต
3. ความเชื่อถือได้
4. ความรับผิดชอบ
5. ความตรงต่อเวลา
6. ความมีมารยาท
7. กฎหมายและกฎเกณฑ์ข้อบังคับ

ค่านิยมทางวิชาชีพ จรรยาบรรณและทัศนคติ ควรสะท้อนถึงสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมและความเป็นชาติ ซึ่งควรประกอบด้วยเรื่องดังต่อไปนี้

1. ลักษณะของจรรยาบรรณ
2. ความแตกต่างของจรรยาบรรณตามแนวทางที่เน้นกฎเกณฑ์รายละเอียดและแนวทางที่เน้นแม่บท พร้อมทั้งข้อดีและข้อเสียของทั้งสองแนวทาง
3. การปฏิบัติตามหลักพื้นฐานของจรรยาบรรณในเรื่องความซื่อสัตย์ การเน้นเหตุผล ความมุ่งมั่นที่มีต่อขีดความสามารถทางวิชาชีพ และความใส่ใจและการรักษาความลับ
4. ความประพฤติเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ และการทำตามมาตรฐานวิชาชีพเชิงปฏิบัติ
5. หลักความอิสระ ความระมัดระวังสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ การทำหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ และความคาดหวังจากสังคม
6. จรรยาบรรณและวิชาชีพ เช่นความรับผิดชอบต่อสังคม
7. จรรยาบรรณและกฎหมาย ซึ่งรวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมาย กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ และประโยชน์สาธารณะ
8. ผลของการกระทำที่ขาดจรรยาบรรณที่มีต่อบุคคล วิชาชีพและสังคม
9. จรรยาบรรณที่สัมพันธ์กับธุรกิจและบรรษัทภิบาล
10. จรรยาบรรณและผู้ประกอบวิชาชีพแต่ละบุคคล เช่น การนำข้อมูลของบริษัทอื่นไปเปิดเผย ความขัดแย้งทางผลประโยชน์ ทางสองแพร่งด้านจรรยาบรรณและการแก้ไขปัญหา

จากข้างต้น จะเห็นได้ว่า ค่านิยมวิชาชีพ จรรยาบรรณและทัศนคติดังกล่าวมีความสอดคล้องกับจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ที่กำหนดในพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 รวมถึง จรรยาบรรณที่กำหนดในข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี ฉบับ 19 เรื่อง จรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2553

ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้แนวคิดในการกำหนดความรู้ความสามารถตามมาตรฐาน IES ทั้ง 3 ฉบับ เป็นกรอบในการศึกษา โดยจะเน้นความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน ทักษะทางวิชาชีพบัญชี และจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะทางวิชาชีพ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาและรวบรวมผลการศึกษาร่วมเกี่ยวกับ สมรรถนะทางวิชาชีพบัญชี ดังต่อไปนี้

การศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะทางวิชาชีพของนักบัญชีในมุมมองของผู้บริหารงานสายบัญชีในเขตการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ได้มีการศึกษาโดยพงศศิริภพ ทองศิริวิสุรเกตุ (2554) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงองค์ประกอบของสมรรถนะทางวิชาชีพของนักบัญชีที่เป็นที่ต้องการของสถานประกอบการ เพื่อจะสะท้อนมุมมองของผู้บริหารสายบัญชีที่ทำงานในสถานประกอบการที่อยู่ในเขตการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพบว่า สมรรถนะทางวิชาชีพของนักบัญชีตามความเห็นของผู้บริหารงานสายบัญชีมี 11 ประเภท ซึ่งสมรรถนะทางวิชาชีพของนักบัญชีที่ผู้บริหารงานด้านบัญชีให้ความสำคัญไว้ 5 อันดับแรก คือ ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะทางปัญญา ทักษะทางองค์กรและการจัดการ ความรู้เกี่ยวกับองค์กรและธุรกิจ และความรู้ด้านการบัญชีและการเงิน

นักวิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้องกับทางมาตรฐานวิชาชีพบัญชีที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการปฏิบัติเกี่ยวกับวิชาชีพตามมาตรฐานสากล คือ ศิลปพร ศรีจันเพชร (2545) ได้กล่าวถึง นักวิชาชีพบัญชีกับ IEG ฉบับที่ 9 ว่า ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาเศรษฐกิจไทยมีการเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลกมากขึ้น ทำให้ธุรกิจระหว่างประเทศขยายตัวอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านการค้าและการลงทุน ดังนั้น นักบัญชีในปัจจุบันจำเป็นต้องมีการปรับตัวทั้งด้านความรู้ ความชำนาญ และทักษะที่จำเป็นเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลา สหพันธ์นักบัญชีระหว่างประเทศ (International Federation of Accountants: IFAC) เป็นองค์กรที่มีบทบาทอย่างมากในการพัฒนาวิชาชีพให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ไทยในฐานะประเทศสมาชิก ของ IFAC สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย(ส.บช) ได้ใช้แนวทางในการปฏิบัติเกี่ยวกับวิชาชีพที่กำหนดโดย IFAC ในหลายเรื่อง โดยจัดทำขึ้นตามมาตรฐาน

การสอบบัญชีระหว่างประเทศ (International Standards on Auditing: ISAs) ที่กำหนดโดย IFAC นอกจากนี้บรรยาทของนักวิชาชีพบัญชีจะครอบคลุมสาขาวิชาชีพบัญชีทั้งหมด

ในขณะที่สายวิชาชีพบัญชียังต้องการการพัฒนาทักษะทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ได้มีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับทักษะและความสามารถทางวิชาชีพของนักบัญชี โดยผู้ทำการศึกษาคือ Hassall Joyce Montana & Anes (2009) ทำการศึกษาความคิดเห็นของนายจ้างของนักบัญชีบริหาร รับผิดชอบต่อ (Chartered Institute of Management) ต่อทักษะและความสามารถทางวิชาชีพของนักบัญชี ผลการศึกษาพบว่า ทักษะทางด้าน การสื่อสารเป็นทักษะที่สำคัญที่สุดสำหรับนักบัญชีบริหารที่ได้รับอนุญาตแล้ว แต่เป็นสิ่งที่นักบัญชีที่มีอยู่ในระดับที่สูงกว่าระดับพอใช้เพียงเล็กน้อย และทักษะที่นักบัญชีได้รับการประเมินว่ามีน้อยที่สุดคือ การมีวิสัยทัศน์ และอาจเป็นไปได้ว่าการขาดคุณสมบัติข้อนี้เองที่ทำให้นักบัญชีที่เพิ่งจบการศึกษาได้ไม่นานเข้าเรียนต่อในโครงการการจัดการทางบริหาร (Master of Business Administration) นอกจากนี้ยังพบว่ามีความจำเป็นที่จะพัฒนาทักษะทางวิชาชีพให้ตรงกับนโยบายที่ตั้งไว้ขององค์กร เช่น ความสามารถพัฒนาวิธีการเรียนรู้ว่ามีประสิทธิผล ความรู้ทางด้านแหล่งข้อมูลข่าวสาร (Knowledge of Information Sources) ความรู้ทางด้าน การบัญชีและจริยธรรมในหน้าที่สังคม

ทางด้าน การศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงบทบาทของนักบัญชีในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมาของคุณลักษณะของนักบัญชี (Chartered Accounts) ในเกาะไอร์แลนด์ ที่ทำการศึกษาโดย Meagher (2011) ผลการศึกษาพบว่า นักบัญชีที่มีบทบาทในการทำงานในทีมที่ประกอบด้วยสมาชิกหลายๆ หน่วยงาน (Cross Functional Teams) ด้วยเหตุนี้ทักษะที่สำคัญสำหรับนักบัญชีในการทำงานจึงได้แก่ การติดต่อสื่อสาร การทำงานเป็นทีม ทักษะความเป็นผู้นำ และการจัดการระบบสารสนเทศ การตัดสินใจและการให้คำปรึกษา นอกจากนี้ยังพบว่า นักบัญชีใช้เวลามากขึ้นในการวิเคราะห์สารสนเทศ และใช้เวลาในการทำงานบัญชีแบบดั้งเดิมน้อยลง

ด้าน การศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของนักบัญชีที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานบัญชีตามทัศนะของผู้ประกอบการที่ศึกษาโดย เครือวัลย์ ศรียี่ทอง (2552) ได้จำแนกทัศนะของผู้ประกอบการเป็น 7 ลักษณะ คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความเป็นผู้นำและการตัดสินใจ ด้านความรู้ทางวิชาชีพ ด้านความสามารถในการปฏิบัติงานหลัก ด้านความสามารถในการปฏิบัติงานทั่วไป ด้านการรับผิดชอบต่อผู้รับบริการ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการมีความคิดเห็นในภาพรวมในระดับมาก เพื่อพิจารณารายด้าน ผู้ประกอบการมีความคิดเห็นระดับมากทุกด้าน โดยมีความคิดเห็นมากอันดับ 1 ด้านบุคลิกภาพ อันดับ 2 ด้านความสามารถในการปฏิบัติงานหลัก และอันดับ 3 ด้านการรับผิดชอบต่อผู้รับบริการ นอกจากนี้ยังพบว่าคุณลักษณะนักบัญชีที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการบัญชีตามทัศนะของผู้ประกอบการจำแนกตามลักษณะผู้ประกอบการด้านธุรกิจขาย

สินค้า มีการคัดเลือกคุณลักษณะที่พึงประสงค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับด้านประสิทธิภาพในการประกอบธุรกิจมีการคัดเลือกคุณลักษณะของนักบัญชีที่พึงประสงค์ไม่แตกต่างกัน

นอกเหนือจากการศึกษาทักษะการปฏิบัติงานและการสำรวจจำเป็นของนักบัญชีบริหารในบริษัทขนาดใหญ่ ของ ศรีณชัย ชูเกียรติ และคณะ (2553) ผลการศึกษาพบว่า งานที่นักบัญชีส่วนใหญ่ทำมักเกี่ยวข้องกับการเป็นที่ปรึกษาให้แก่หน่วยงานอื่นในองค์กร การให้ความรู้ด้านบัญชีการเงิน และภาษีอากรแก่หน่วยงานอื่นในองค์กร การวางแผนกลยุทธ์ในระยะยาว การจัดเตรียมข้อมูลกับความสามารถในการทำกำไรจากลูกค้าและสินค้า และการดูแลระบบบัญชีต้นทุน เป็นต้น ส่วนความรู้และทักษะ ด้านบัญชี ภาษีอากร และการวิเคราะห์ข้อมูลทางการบัญชียังมีความสำคัญอยู่อย่างมากต่อการปฏิบัติงานของนักบัญชีบริหาร แต่ในขณะเดียวกันความรู้ทางด้านบริหารธุรกิจที่เกี่ยวข้อง การมีวิสัยทัศน์ ความสามารถในการตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา และลดความขัดแย้ง ความเป็นผู้นำ ความมีจริยธรรม และความสามารถให้คำปรึกษาแก่หน่วยงานอื่น ก็มีความสำคัญใกล้เคียงกับความรู้และทักษะด้านการบัญชี และยิ่งไปกว่านั้นทักษะและความรู้เหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นต้องใช้ในการทำงานที่มีแนวโน้มว่าจะมีความสำคัญในอนาคตอันใกล้

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการศึกษาคุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์เป็นจำนวนมาก แต่ยังไม่พบงานวิจัยที่ศึกษาเรื่องเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นรัฐวิสาหกิจ เช่นงานวิจัยของ กันต์กนิษฐหาญวงษา (2549) ได้ศึกษาคุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ของสำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสำนักงาน มีความคิดเห็นว่าคุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และรายด้าน ทางด้านความรู้ทางการบัญชี คือ ผู้ทำบัญชีต้องจัดทำบัญชีด้วยข้อมูลที่เป็นจริงทุกรายการสามารถ รายงานผลการดำเนินงานรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้องได้อย่างถูกต้อง และด้านจรรยาบรรณทางวิชาชีพ คือ การรักษาความลับของหน่วยงาน ไม่เปิดเผยแก่บุคคลภายนอกอยู่ในระดับมากที่สุด ความเข้าใจในเทคโนโลยีสารสนเทศและความสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือ ในการทำงานได้เป็นอย่างดีอยู่ในระดับมาก

ในต่างประเทศได้มีการตีพิมพ์ผลการศึกษาที่เกี่ยวกับการพัฒนาความรู้ทางวิชาชีพของนักวิชาการ โดย Zajkowki (2007) ได้ศึกษา เรื่องการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพจากนักวิชาการในสถาบันการศึกษาในประเทศ นิวซีแลนด์ และประเทศออสเตรเลียมีผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพ ผลการศึกษาสรุปได้ว่าการพัฒนาความรู้ทางวิชาชีพประกอบด้วย 1) การศึกษาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพ เป็นความรับผิดชอบส่วนบุคคลที่จะต้องศึกษา หาความรู้ทางวิชาชีพเพิ่มเติม รวมถึงมีการ ศึกษาทางวิชาชีพเพิ่มเติมที่สูงกว่าในระดับ

ปริญญาตรี 2) การเข้าร่วมอบรมสัมมนาเพื่อเพิ่ม ความสามารถในการเป็นมืออาชีพและเป็นที่น่าเชื่อถือของผู้รับบริการ

ในขณะที่ประเทศไทยมีผู้ศึกษา ด้านระดับทักษะทางวิชาชีพของนักบัญชี อย่างแพร่หลายเช่นเดียวกับงานวิจัยของ สรศักดิ์ ธีรนัน ไชย (2551) การวัดทักษะทางวิชาชีพของนักบัญชีใน เขตนิคม อุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดลำพูน พบว่า พนักงานบัญชีในกิจการมีทักษะทางวิชาชีพโดยรวมใน ระดับมาก โดยมีความเห็นต่อทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ทักษะทางปฏิสัมพันธ์ระหว่าง บุคคลและการสื่อสาร ทักษะทางปัญญาทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่ การงาน อยู่ในระดับ มาก ส่วนทักษะการบริหารองค์กรและการจัดการทางธุรกิจ อยู่ในระดับปาน กลาง สำหรับทักษะ ย่อยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดของแต่ละทักษะทางวิชาชีพของพนักงานบัญชีในกิจการ ประกอบด้วย ด้าน ทักษะทางปัญญาคือ มีความสามารถตัดสินใจใช้แหล่งข้อมูลต่าง ๆ (ระดับมาก) ด้านทักษะทาง วิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่การงาน คือ มีความชำนาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (ระดับมาก) และมีความสามารถจัดทำรายงาน ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของกฎหมาย (ระดับมาก) ด้าน ทักษะทาง คุณลักษณะเฉพาะบุคคล คือ มีความสามารถจัดลำดับทรัพยากรที่จำกัด (ระดับมาก) ด้าน ทักษะทาง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร คือ มีความสามารถทำงานเป็นทีม (ระดับมาก) และด้านทักษะการบริหารองค์กรและการจัดการทางธุรกิจ คือ มีความสามารถตัดสินใจได้อย่างผู้มี วิชาชีพ บัญชี (ระดับมาก) ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่า พนักงานบัญชีในกิจการที่มีการ ส่งเสริมทักษะ ทางวิชาชีพโดยยอมรับเป็นสมาชิกเอกสารหรือวารสารทางวิชาชีพ มีทักษะทาง คุณลักษณะเฉพาะ บุคคล มากกว่าพนักงานบัญชีในกิจการที่ไม่มีการส่งเสริมทักษะทางวิชาชีพอย่าง มีนัยสำคัญทาง สถิติ และมีความเห็นว่า พนักงานบัญชีในกิจการที่มีการส่งเสริมทักษะทางวิชาชีพ โดยการ สนับสนุนให้ขอคำปรึกษาปัญหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ มีทักษะทางปัญญาและทักษะทาง วิชาการเชิง ปฏิบัติหน้าที่การงาน มากกว่าพนักงานบัญชีในกิจการที่ไม่มีการส่งเสริมทักษะทาง วิชาชีพอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ และผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่า นักบัญชีควรมีทักษะทาง วิชาชีพครบทุก ด้าน

การศึกษาการประเมินสมรรถนะพนักงานบัญชีของการไฟฟ้า ส่วนภูมิภาคเขต 2 ภาคเหนือ (พิษณุ โลก) ตามเกณฑ์มาตรฐานยุทธศาสตร์การพัฒนานุเคราะห์ภาครัฐงานวิจัยของ พัชรินทร์ ทานนท์ (2552) พบว่า สมรรถนะพนักงานบัญชี มีสมรรถนะหลักอยู่ในระดับปานกลาง ประกอบด้วย การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี ความร่วมแรงร่วมใจ คุณธรรมจริยธรรม อยู่ใน ระดับมาก การส่งสมความ เชื่อวชาญในงานอาชีพอยู่ในระดับน้อยที่สุด สมรรถนะประจำกลุ่มงาน อยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย การคิดวิเคราะห์ความถูกต้องของงาน การมองภาพองค์รวมคิดปะ การสื่อสารจูงใจ อยู่ในระดับมาก ความยืดหยุ่นผ่อนปรนอยู่ในระดับปานกลาง และสมรรถนะเชิง

วิชาชีพอยู่ในระดับ มาก ประกอบด้วย ด้านคุณสมบัติของผู้ทำบัญชีอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านจรรยาบรรณและ มาตรฐานผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีอยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นของพนักงานบัญชี และหัวหน้าแผนก บัญชีและการเงินที่มีต่อสมรรถนะของพนักงานบัญชี พบว่า สมรรถนะหลักตามความคิดเห็นของ หัวหน้าแผนกบัญชีและการเงิน สังกัดการไฟฟ้าชั้น 1 สูงกว่าความคิดเห็นของ หัวหน้าแผนกบัญชี และการเงิน สังกัดการไฟฟ้าชั้น 3 สมรรถนะประจำกลุ่มงานมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน สมรรถนะเชิงวิชาชีพตามความคิดเห็นของหัวหน้าแผนกบัญชีและการเงินสูงกว่าความคิดเห็นของ พนักงานบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 เพื่อเพิ่มสมรรถนะของพนักงานบัญชี ควรจัดอบรมทบทวนการปฏิบัติงานหรือจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเฉพาะเรื่อง มอบหมายงานหรือ หมุนเวียนงาน จัดชี้แจงข้อดีของการเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานเพื่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการ เปลี่ยนแปลง ให้โอกาส รางวัล หรือจัดให้มีการแข่งขัน เกี่ยวกับการเสนอความคิดเห็นในงานหรือ ผลงาน และควรมีกระบวนการพัฒนาเพื่อเพิ่มสมรรถนะของพนักงานบัญชีการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เขต 2 ภาคเหนือ (พิษณุโลก) อย่างต่อเนื่อง

บทความทางวิชาการของ นิพันธ์ เห็นโชคชัยชนะ (2548) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของวิชาชีพบัญชีว่า การบัญชีเป็นวิชาชีพหนึ่งที่น่าสนใจ เพราะว่าวิชาชีพบัญชีเป็นวิชาชีพที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมในทุกภาคส่วนทั้งภาคเอกชน ภาครัฐ และภาครัฐวิสาหกิจ ทั้งกิจการที่มุ่งหวังผลกำไร และกิจการที่ไม่มุ่งหวังผลกำไร คนไทยทั่วไป รู้จักและใช้ บริการวิชาชีพบัญชีในวงแคบเฉพาะด้านการทำบัญชีและด้านการสอบบัญชีตามที่ประมวลกฎหมาย แห่งและพาณิชย์ และประมวลรัษฎากรกำหนดให้ธุรกิจหรือนิติบุคคลจัดทำบัญชีงบดุล และบัญชี กำไรขาดทุน ตลอดจนงบการเงินดังกล่าวต้องผ่านการตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชี ก่อน ต่อมา วิชาชีพบัญชีให้บริการที่หลากหลายแก่สังคมไทยอย่างกว้างขวางมากขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงปัจจุบัน

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาตนเองกับความเป็น มืออาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย ของ บัวจันทร์ อินธิโส และคณะ (2552) ผลการศึกษาพบว่า 1. การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องทาง วิชาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในด้านการ เรียนรู้ ด้านการสื่อสารรวมถึงการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้าน การภาวะเป็นผู้นำมีผลต่อความเป็นมืออาชีพ ของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ยังก่อให้เกิดความ เชี่ยวชาญ ในวิชาชีพและมีความเชื่อมั่นใน ตนเองมากขึ้นในการประกอบวิชาชีพ 2. การพัฒนาตนเองด้านการเรียนรู้ เป็นการดำรงไว้ถึงขีดความสามารถซึ่งแสดง ออกถึงสมรรถนะที่เป็นอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อม ทางวิชาชีพนั้นๆ 3. การพัฒนาตนเองเป็นอีกทางหนึ่ง ที่ นำมาซึ่งการเพิ่มความสามารถในการปฏิบัติงาน การสอบบัญชีที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

การศึกษาเกี่ยวกับความเป็นมืออาชีพทางด้านบัญชี ของ สงกรานต์ ไกวงษ์ (2552) ศึกษาถึง ปัจจัยที่มีผลต่อทักษะความเป็น มืออาชีพของนักบัญชีในประเทศไทยมี ผลการศึกษาพบว่าการศึกษาคือความสำคัญของการเข้าร่วมอบรม สัมมนาที่เกี่ยวกับวิชาชีพอย่าง ต่อเนื่อง โดยพบว่านักบัญชีวิชาชีพให้ความสำคัญในการอบรมในหัวข้อการเรียนรู้ใน เทคโนโลยีต่างๆ ที่เกี่ยวกับการสอบบัญชีและ หัวข้อการเข้าร่วมการอบรมในประเด็นใหม่ๆ รวมถึงหัวข้ออื่นๆ ซึ่งความรู้เหล่านี้มีผลต่อ ทักษะความเป็นมืออาชีพของนักบัญชีอย่างมีนัยสำคัญ จากผลการศึกษาเหล่านี้เป็นหลัก ฐานสำคัญในการสนับสนุนความสำคัญของการ พัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องทางวิชาชีพหลังจบ การศึกษาภาคบังคับแล้ว

การศึกษาเรื่องคุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการในจังหวัด เชียงใหม่ ของกรรณิการ์ ลำลือ (2552) ได้ซึ่งเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามจากผู้ประกอบการนิติ บุคคลที่ จดทะเบียนต่อสำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้า จังหวัดเชียงใหม่โดยแบ่งเป็นประเภทนิติ บุคคลคือ ห้างหุ้นส่วนจำกัดจำนวน 193 ราย บริษัทจำกัด จำนวน 194 ราย จากการศึกษาพบว่า คุณสมบัติ ของนักบัญชีในทักษะทางวิชาชีพที่ผู้ประกอบการพึงประสงค์ได้แก่มีความรู้ความเข้าใจ ที่เกี่ยวข้อง กับการทำบัญชีในด้านการคำนวณต้นทุน ด้านกฎหมายภาษีอากรและด้านการเงินธุรกิจ และการจัดการทางการเงิน มีความสามารถวัด/คำนวณมูลค่าของสินทรัพย์ หนี้สิน รายได้ ค่าใช้จ่าย ได้อย่างถูกต้อง มีความสามารถในการจัดทำและนำเสนอรายงานทางการเงินในรูปแบบที่ง่ายต่อ ความเข้าใจ ถูกต้องครบถ้วนตามเกณฑ์และทันต่อเวลา มีความชำนาญทางตัวเลข (การใช้ คณิตศาสตร์และสถิติ) มีทักษะหรือความชำนาญในการจัดการตนเอง เช่น การควบคุมอารมณ์ให้ คงที่ เมื่อประสบปัญหาเกี่ยวกับ งาน เพื่อนร่วมงานหรือฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีความสามารถพิจารณาการปรับ ใช้ค่านิยมทางวิชาชีพ จรรยาบรรณ และทัศนคติให้เข้ากับการตัดสินใจ มีความสามารถในการ ปฏิบัติงานด้วยความ ระมัดระวังเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นในกระบวนการ บริการหรือเพื่อ แก้ไขปัญหาความขัดแย้ง สามารถทำงานเป็นทีม มีความสามารถจัดแบ่งหน้าที่ งาน และมีภาวะเป็น ผู้นำและมีความสามารถในการวางแผนเชิงกลยุทธ์การจัดการ โครงการ การจ้ด บุคลากร และ ทรัพยากรและการตัดสินใจต่างๆ ทางธุรกิจในระดับมาก ทั้งนี้ผู้ตอบแบบสอบถามมี ความเห็นว่า คุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์มากที่สุดได้แก่มีความซื่อสัตย์และรู้จักรักษา ความลับของ กิจการมีความละเอียดรอบคอบ มีความขยันหมั่นเพียรและรับผิดชอบ

การศึกษาเรื่องความคาดหวังของผู้ว่าจ้างที่มีต่อคุณลักษณะของนักบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้มาตรฐานการศึกษาวิชาชีพบัญชีระหว่าง ประเทศ (IES) ของ วิชชุดา เวชกุล (2553) ที่ได้ศึกษาเรื่องความคาดหวังของผู้ว่าจ้างที่มีต่อ คุณลักษณะของนักบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้

มาตรฐานการศึกษาวิชาชีพบัญชีระหว่างประเทศ (IES) เฉพาะ ฉบับที่ สอง สาม สี่ เป็นเกณฑ์อ้างอิง คุณลักษณะของนักบัญชี โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ว่าจ้างทั้งหมด 477 บริษัท ผลการวิจัยพบว่า ผู้ว่าจ้างมีความคาดหวังต่อคุณลักษณะของนักบัญชีในเรื่องค่านิยมทางวิชาชีพ จรรยาบรรณและทัศนคติมากที่สุด ซึ่งแตกต่างจากการที่สถานบันการศึกษาส่วนใหญ่ มุ่งเน้นเรื่องโปรแกรมการศึกษาวิชาชีพ มากกว่า นอกจากนี้ยังพบว่าธุรกิจขนาดใหญ่มีความคาดหวังในเรื่องความรู้ด้านบัญชีการเงินและความรู้อื่นที่เกี่ยวข้องน้อยกว่าธุรกิจขนาดกลาง โดยเน้นเรื่องความรู้ด้านองค์กรและธุรกิจ และเรื่องความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมากกว่า

2.5 บทสรุป

ผู้วิจัยได้อธิบายถึงแนวคิด และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง จำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพของนักบัญชีที่บริษัทมหาชนคาดหวัง ในมิติต่างๆ อีกทั้งยังได้สรุปผลการศึกษาสมรรถนะทางวิชาชีพของนักบัญชีจากนักวิจัยและนักวิชาการได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานทางวิชาชีพทางด้านบัญชี

ผู้ศึกษา	ปี	สิ่งที่ศึกษา	ผลการศึกษา
พงศ์ศิริภพ ทองศิริวิสุรเกตุ	255 4	สมรรถนะทางวิชาชีพ ของนักบัญชี : มุมมอง ของผู้บริหารงานสาย บัญชีในเขตการนิคม อุตสาหกรรมแห่ง ประเทศไทย	สมรรถนะทางวิชาชีพของนักบัญชีตาม ความเห็น ของผู้บริหารงานสายบัญชีมี 11 ประเภท ซึ่งสมรรถนะทางวิชาชีพของนักบัญชี ที่ผู้บริหารงาน ด้านบัญชีให้ความสำคัญไว้ 5 อันดับแรก คือ ความรู้ด้านเทคโนโลยี สารสนเทศ ทักษะทาง บัญญา ทักษะทาง องค์กรและการจัดการ ความรู้เกี่ยวกับองค์กร และธุรกิจ และความรู้ด้านการ บัญชีและ การเงิน
Hassall Joyce Montana & Anes	200 9	ความ คิด เห็น ของ นายจ้างของนักบัญชี บริหาร รับ อนุ ญา ต (Chartered Institute of Management) ต่อทักษะ และความสามารถทาง วิชาชีพของนักบัญชี	ทักษะทางการสื่อสารเป็นทักษะที่สำคัญ ที่สุดสำหรับนักบัญชีบริหารที่ได้รับอนุญาต แล้ว แต่เป็นสิ่งที่นักบัญชีที่มีอยู่ในระดับที่สูง กว่าระดับพอใช้เพียงเล็กน้อย และทักษะที่นัก บัญชีได้รับการประเมินว่ามีน้อยที่สุดคือ การมี วิสัยทัศน์
Meagher	201 0	การ เปร ลี ย น แปร ล ง บทบาท ของนักบัญชี ในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่าน มาของ คุณ ลัก ษ ณ ะ ของนักบัญชีในเกาะ ไอร์แลนด์	ทักษะที่สำคัญสำหรับนักบัญชีในการทำงานจึง ได้แก่ การติดต่อสื่อสาร การทำงานเป็นทีม ทักษะความเป็นผู้นำ และการจัดการระบบ สารสนเทศการตัดสินใจและการให้คำปรึกษา
เครือวัลย์ ศรีชัย ทอง	255 2	คุณลักษณะของนัก บัญชีที่พึงประสงค์ตาม มาตรฐานการบัญชีตาม ทัศนคติของ ผู้ประกอบการ	ผู้ประกอบการมีความคิดเห็นในภาพรวมใน ระดับมาก อันดับ 1 ด้านบุคลิกภาพ อันดับ 2 ด้านความสามารถในการปฏิบัติงานหลัก และ อันดับ 3 ด้านการรับผิดชอบต่อผู้รับบริการ

ตารางที่ 2.5 (ต่อ)

ผู้ศึกษา	ปี	สิ่งที่ศึกษา	ผลการศึกษา
ศรัณย์ ชูเกียรติ	2553	การวิเคราะห์การปฏิบัติงานและการสำรวจทักษะที่จำเป็นของนักบัญชีบริหารในบริษัทขนาดใหญ่	งานที่นักบัญชีส่วนใหญ่ทำมักเกี่ยวข้องกับ การให้ความรู้ด้านบัญชีการเงิน และภาษีอากรแก่หน่วยงานอื่นในองค์กร การวางแผนกลยุทธ์ในระยะยาว การจัดเตรียมข้อมูลกับความสามารถในการทำกำไรจากลูกค้าและสินค้า และการดูแลระบบบัญชีต้นทุน มีวิสัยทัศน์ความสามารถในการตัดสินใจ การแก้ไขปัญหาและลดความขัดแย้ง ความเป็นผู้นำ ความมีจริยธรรม และความสามารถให้คำปรึกษาแก่หน่วยงานอื่น
กัณฑ์กนิษฐหาญวงษา	2549	คุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ของสำนักงาน การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ผู้บริหารสำนักงาน มีความคิดเห็นว่าคุณสมบัติ ของนักบัญชีที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ทางด้านความรู้ทางการบัญชี คือ ผู้ทำ บัญชีต้องจัดทำบัญชีด้วยข้อมูลที่เป็นจริงทุก รายการสามารถรายงานผลการดำเนินงานรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้องได้อย่างถูกต้อง และด้านจรรยาบรรณทางวิชาชีพ คือ การรักษาความลับ ของหน่วยงานไม่เปิดเผยแก่บุคคลภายนอกอยู่ในระดับมากที่สุด ความเข้าใจในเทคโนโลยีสารสนเทศและความสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นเครื่องมือ ในการทำงานได้เป็นอย่างดีอยู่ใน ระดับมาก
Zajkowki	2007	การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพจากนักวิชาการใน	การพัฒนาความรู้ทางวิชาชีพประกอบด้วย 1) การศึกษาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพ เป็นความรับผิดชอบส่วนบุคคลที่จะต้องศึกษา หากความรู้

ตารางที่ 2.5 (ต่อ)

ผู้ศึกษา	ปี	สิ่งที่ศึกษา	ผลการศึกษา
		สถาบันการศึกษาในประเทศ นิวซีแลนด์ และประเทศออสเตรเลีย	ทางวิชาชีพเพิ่มเติม รวมถึงมีการ ศึกษาทาง วิชาชีพเพิ่มเติมที่สูงกว่าในระดับ ปริญญาตรี 2) การเข้าร่วมอบรมสัมมนา เพื่อเพิ่ม ความสามารถในการ เป็นมืออาชีพและเป็นที่น่า เชื่อถือของผู้รับบริการ
สรศักดิ์ รัตนไชย	2551	การวัดทักษะทาง วิชาชีพของนักบัญชีใน เขตนิคม อุตสาหกรรม ภาคเหนือ จังหวัดลำพูน	พนักงานบัญชีในกิจการที่มีการส่งเสริมทักษะ ทางวิชาชีพโดยขอรับเป็นสมาชิกเอกสาร หรือ วารสารทางวิชาชีพ มีทักษะทาง คุณลักษณะเฉพาะ บุคคล มากกว่าพนักงาน บัญชีในกิจการที่ไม่มีการส่งเสริมทักษะทาง วิชาชีพอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติ และพนักงาน บัญชีในกิจการที่มีการส่งเสริมทักษะทาง วิชาชีพโดยการ สนับสนุนให้ขอ คำปรึกษา ปัญหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ มีทักษะทาง ปัญญา และทักษะทางวิชาการเชิง ปฏิบัติหน้าที่การ งาน มากกว่าพนักงานบัญชีในกิจการที่ไม่มี การส่งเสริมทักษะทางวิชาชีพอย่างมี นัยสำคัญ ทาง สถิติ
พัชรินทร์ ทานนท์	2552	การประเมินสมรรถนะ พนักงานบัญชีของการ ไฟฟ้า ส่วนภูมิภาคเขต 2 ภาคเหนือ	การเพิ่มสมรรถนะของพนักงานบัญชี ควรจัด อบรมทบทวนการปฏิบัติงานหรือจัดอบรมเชิง ปฏิบัติการเฉพาะเรื่อง มอบหมายงานหรือ หมุนเวียนงาน จัดชี้แจงข้อดีของการ เปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานเพื่อให้เกิดทัศนคติที่ ดีต่อการ เปลี่ยนแปลง ให้โอกาส รางวัล หรือ จัดให้มีการแข่งขัน เกี่ยวกับการเสนอความ คิดเห็นในงานหรือ ผลงาน และควรมี

ตารางที่ 2.5 (ต่อ)

ผู้ศึกษา	ปี	สิ่งที่ศึกษา	ผลการศึกษา
			กระบวนการพัฒนาเพื่อเพิ่มสมรรถนะของพนักงานบัญชีอย่างต่อเนื่อง
นิพนธ์ เห็นโชคชัย ชนะ	254 8	ลักษณะสำคัญของ วิชาชีพบัญชี	วิชาชีพบัญชีเป็นวิชาชีพที่มีความสำคัญและ จำเป็นต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมใน ทุกภาคส่วนทั้งภาคเอกชน ภาครัฐ และภาค รัฐวิสาหกิจ
บัวจันทร์ อินธิ โส และคณะ	255 2	สัมพันธระหว่างการพัฒนาตนเองกับความ เป็นมืออาชีพของผู้สอบ บัญชีรับอนุญาตใน ประเทศไทย	การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในด้านการเรียนรู้ ด้านการสื่อสารรวมถึงการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านภาวะการณเป็นผู้นำมีผล ต่อความเป็นมืออาชีพ ของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ยังก่อให้เกิดความ เชื่อวชาญ ในวิชาชีพและมีความเชื่อมั่นใน ตนเองมากขึ้นในการประกอบบัญชี วิชาชีพ
สงกรานต์ ไภยวงษ์	255 2	ปัจจัยที่มีผลต่อทักษะ ความเป็น มืออาชีพของ นักบัญชีในประเทศไทย	การศึกษาความสำคัญของการเข้า ร่วมอบรม สัมมนาที่เกี่ยวกับวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง โดย พบว่า นักบัญชีวิชาชีพให้ความสำคัญในการ อบรมในหัวข้อการเรียนรู้ใน เทคโนโลยีต่างๆ ที่เกี่ยวกับการสอบบัญชีและ หัวข้อการเข้าร่วม การอบรมในประเด็นใหม่ๆ รวมถึงหัวข้ออื่นๆ ซึ่งความรู้เหล่านี้มีผลต่อทักษะความเป็นมือ อาชีพของนักบัญชีอย่างมีนัยสำคัญ

ตารางที่ 2.5 (ต่อ)

ผู้ศึกษา	ปี	สิ่งที่ศึกษา	ผลการศึกษา
กรณีการ ล้ำ ลือ	255 2	คุณสมบัติของนักบัญชี ที่พึงประสงค์ของ ผู้ประกอบการใน จังหวัดเชียงใหม่	คุณสมบัติ ของนักบัญชีในทักษะทางวิชาชีพที่ ผู้ประกอบการพึงประสงค์ได้แก่มีความรู้ความ เข้าใจที่เกี่ยวข้อง กับการทำบัญชี มี ความสามารถในการจัดทำและนำเสนอ รายงานทางการเงิน มีทักษะหรือความชำนาญ ในการจัดการตนเอง มีความสามารถในการ ปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวังเยี่ยงผู้ประกอบการ วิชาชีพ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นใน กระบวนการปรึกษาหารือเพื่อแก้ไขปัญหา ความขัดแย้ง สามารถทำงานเป็นทีม มี ความสามารถจัดแบ่งหน้าที่ งาน และมีภาวะ เป็น ผู้นำและมีความสามารถในการวางแผน เชิงกลยุทธ์ และทักษะการจัดการ
วิษณุลดา เวชกุล	255 3	ความคาดหวังของผู้ ว่าจ้างที่มีต่อคุณลักษณะ ของนักบัญชีของบริษัท จดทะเบียนในตลาด หลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้มาตรฐาน การศึกษาวิชาชีพบัญชี ระ ห ว ่าง ป ระ เ ท ศ (IES)ฉบับที่ สอง สาม สี่ เป็นเกณฑ์อ้างอิง	ผู้ว่าจ้างมีความคาดหวังต่อคุณลักษณะของนัก บัญชีในเรื่องค่านิยมทางวิชาชีพ จรรยาบรรณ และทัศนคติมากที่สุด ซึ่งแตกต่างจากการที่ สถานบันการศึกษาส่วนใหญ่มุ่งเน้นเรื่อง โปรแกรมการศึกษาวิชาชีพ มากกว่า นอกจากนี้ยังพบว่าธุรกิจขนาดใหญ่มีความ คาดหวังในเรื่องความรู้ด้านบัญชีการเงินและ ความรู้อื่นที่เกี่ยวข้องน้อยกว่าธุรกิจขนาดกลาง โดยเน้นเรื่องความรู้ด้านองค์กรและธุรกิจ และ เรื่องความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมากกว่า

ในบทที่ 3 จะกล่าวถึงระเบียบวิธีวิจัย กรอบแนวคิดในการวิจัยและขั้นตอนการใช้ เทคนิควิเคราะห์องค์ประกอบ